Colecția Gimnasium

VASILE MOLAN
LETIȚIA PÂRVULESCU IULIA TEODORESCU

LIMBA NOASTRĂ-I O COMOARĂ

Exerciții de limba română pentru ciclul primar

EDITURA PETRION
București 1991

Scanned with OKEN Scanner

VASILE MOLAN
LETIȚIA PÂRVULESCU IULIA TEODORESCU

LIMBA NOASTRĂ-I O COMOARĂ

Exerciții de limba română pentru ciclul primar

EDITURA PETRION
București
C.P. 1—310
Cod 70700

Scanned with OKEN Scanner

Limba noastră-i o comoară
În adîncuri înfundată
Un şirag de piatră rară
Pe moşie revărsată

Alexe Mateevici

CUVÎNT ÎNAINTE

Lucrarea de faţă este începutul unei serii de mai multe lucrări destinate elevilor din clasele I—IV pentru însuşirea corectă a limbii române. Ea poate fi folosită atît de învăţători în procesul de predare-învăţare, cît şi de părinţii care vor să-şi ajute copiii în fixarea şi consolidarea cunoştinţelor.

Lucrarea cuprinde exerciţii variate de vocabular, gramatică, ortografie şi punctuaţie, cu grade diferite de dificultate, ceea ce o face accesibilă tuturor elevilor. Exerciţiile pornesc de la recunoaşterea simplă a fenomenelor de limbă şi ajung la aplicarea cunoştinţelor în elaborarea unor scurte compuneri. Fragmentele de texte folosite pentru studierea limbii române sînt alese, în cea mai mare parte, din literatură, cu deosebire din operele marilor clasici. Am procedat în acest fel pentru a oferi copiilor modele de folosire a limbii române literare şi pentru a-i apropia şi a le trezi interesul, de la această vîrstă, faţă de literatura naţională.

Lucrarea poate fi îmbunătăţită, aşa că orice propunere utilă de la cei care o folosesc este bine venită.

AUTORII

Scanned with OKEN Scanner

CUNOȘTINȚE DE LIMBA ROMÂNĂ
clasa a II-a

SEMNELE DE PUNCTUAȚIE

Exercițiul 1

Citiți textele de mai jos și explicați folosirea semnelor de punctuație : punct, două puncte, semnul întrebării și semnul exclamării.

„Un om mergea odată la treaba lui, prin niște munți. La marginea drumului aude un glas rugîndu-se și grăind :

— Fă-ți milă, omule, și mă scapă de la pieire !

— Cine ești și unde te afli ?

— Ia, aici, în văgăuna asta. Fă bine și dă la o parte piatra de deasupra !

Omul căută în dreapta, căută în stînga și dădu de văgăuna deasupra căreia era un pietroi mare.

Ce să vezi dumneata ? Acolo era culcușul unui șarpe".

Petre Ispirescu — Judecata vulpii

„Într-una din nopți, auzi un glas, aproape de tot :

— Cine-i acolo ?

— Om bun, răspunse moșul.

— Dacă ești om bun, vino aici !"

I. Agârbiceanu — Darul lui Moș Miron

„De-atunci, Măriuța nu se mai lăsa văicărită de vecine.

— De-acum, nu-mi mai pasă. Am și eu ajutor în casă.

— Ce ajutor, vecină ?

— Îl am pe Nicu.

Scanned with OKEN Scanner

— Păi tot un băieţel şi el.
— Nu l-aş schimba cu nici o fată din lume".

I. Agârbiceanu — Nicu

Exerciţiul 2

Scrieţi cîte două propoziţii care să înceapă cu: unde, cînd, cum, cîţi, cîte, cine.

Ce semne de punctuaţie veţi folosi la sfîrşitul lor? De ce?

Exerciţiul 3

Formulaţi întrebări considerînd că propoziţiile scrise sînt răspunsuri. Scrieţi-le pe spaţiile punctate. Motivaţi punctuaţia propoziţiilor alcătuite.

a) . . . . . .

Ghiocelul este vestitorul primăverii.

b) . . . . . .

Ursul trăieşte în adîncul pădurii.

c) . . . . . .

Primăvara se întorc păsările călătoare din ţările calde.

d) . . . . . .

Ariciul este ţepos.

e) . . . . . .

Iepurii sînt fricoşi.

Exerciţiul 4

Scrieţi cinci propoziţii la sfîrşitul cărora să fie necesar semnul exclamării.

Exerciţiul 5

Construiţi propoziţii după modelul dat:

a) — Mircea, de ce plîngi?

— . . . . . ?

— . . . . . ?

— . . . . . ?

— . . . . . ?

— . . . . . ?

Scanned with OKEN Scanner

b) Ce harnice sînt albinele!

.....!

.....!

.....!

.....!

Exerciţiul 6

Scrieţi în paranteze semnele de punctuaţie corespunzătoare. Motivaţi folosirea acestora.

„Plimbîndu-se, împăratul trecu cu prinţesa şi cu stăpînul motanului pe lîngă pajiştea cea mare şi întrebă ( )

( ) Al cui e fînul acesta ( )

( ) Al boierului ( ) strigară oamenii ( )

( ) Aveţi o moşie frumoasă ( ) spuse el ( ) Trecură apoi printre lanurile bogate ( )

( ) Al cui e grîul ( ) oameni buni ( )

( ) Al boierului ( )

( ) Ehei ( ) boierule ( ) ce rod bogat ( )

Trecînd pe lîngă pădure ( ) întrebă şi pe tăietorii de lemne ( )

( ) A cui e pădurea ( )

( ) A boierului ( )

Împăratul se miră mai mult şi spuse ( )

( ) Trebuie să fii om bogat ( ) boierule ( ) Eu însumi nu cred că am aşa o pădure mare ( )

Fraţii Grimm — Motanul încălţat

Exerciţiul 7

Scrieţi după dictare textele. Motivaţi folosirea semnelor de punctuaţie. (Textele se pot dicta pe fragmente. Ortografia se poate explica.)

a) „ — Cum te cheamă pe tine ? întrebă el.

— Toader.

— Şi mai cum ?

— Mîndruţă... Dar pe tine ?

Scanned with OKEN Scanner

— Păi tot un băiețel și el.
— Nu l-aș schimba cu nici o fată din lume".

I. Agârbiceanu — Nicu

Exercițiul 2

Scrieți cîte două propoziții care să înceapă cu: unde, cînd, cum, cîți, cîte, cine.

Ce semne de punctuație veți folosi la sfîrșitul lor? De ce?

Exercițiul 3

Formulați întrebări considerînd că propozițiile scrise sînt răspunsuri. Scrieți-le pe spațiile punctate. Motivați punctuația propozițiilor alcătuite.

a) . . . . . .

Ghiocelul este vestitorul primăverii.

b) . . . . . .

Ursul trăiește în adîncul pădurii.

c) . . . . . .

Primăvara se întorc păsările călătoare din țările calde.

d) . . . . . .

Ariciul este țepos.

e) . . . . . .

Iepurii sînt fricoși.

Exercițiul 4

Scrieți cinci propoziții la sfîrșitul cărora să fie necesar semnul exclamării.

Exercițiul 5

Construiți propoziții după modelul dat:

a) — Mircea, de ce plîngi?

— . . . . . ?

— . . . . . ?

— . . . . . ?

— . . . . . ?

— . . . . . ?

Scanned with OKEN Scanner

b) Ce harnice sînt albinele!

.....!

.....!

.....!

.....!

Exerciţiul 6

Scrieţi în paranteze semnele de punctuaţie corespunzătoare. Motivaţi folosirea acestora.

„Plimbîndu-se, împăratul trecu cu prinţesa şi cu stăpînul motanului pe lîngă pajiştea cea mare şi întrebă ( )

( ) Al cui e fînul acesta ( )

( ) Al boierului ( ) strigară oamenii ( )

( ) Aveţi o moşie frumoasă ( ) spuse el ( ) Trecură apoi printre lanurile bogate ( )

( ) Al cui e grîul ( ) oameni buni ( )

( ) Al boierului ( )

( ) Ehei ( ) boierule ( ) ce rod bogat ( )

Trecînd pe lîngă pădure ( ) întrebă şi pe tăietorii de lemne ( )

( ) A cui e pădurea ( )

( ) A boierului ( )

Împăratul se miră mai mult şi spuse ( )

( ) Trebuie să fii om bogat ( ) boierule ( ) Eu însumi nu cred că am aşa o pădure mare ( )

Fraţii Grimm — Motanul încălţat

Exerciţiul 7

Scrieţi după dictare textele. Motivaţi folosirea semnelor de punctuaţie. (Textele se pot dicta pe fragmente. Ortografia se poate explica.)

a) „ — Cum te cheamă pe tine ? întrebă el.

— Toader.

— Şi mai cum ?

— Mîndruţă... Dar pe tine ?

Scanned with OKEN Scanner

Luminile verzi din gene sclipesc a rîs, ca ochii de viezure :
— Pe mine ? Merişor...
Toader rîde.
— Ei hai, nu te fă !
— De ce, Toadere ?
— Păi ce ? Ista-i nume de om ?
— Atunci, de ce ?
— De copac, na !
— Dar pe tine de ce te cheamă Mîndruţă ? Ce ? Asta-i nume de om ?
— Păi aşa-l cheamă pe tata !
— Tocmai şi Merişor e nume de om, pentru că aşa o cheamă pe naşă-mea."

Victor Ion Popa — Sfîrleză cu Foleză

b) „— Auzi, bunicuţă, Ionel zice că păpuşa asta mare vorbeşte... Nu-i aşa că păpuşile nu vorbesc ?
— Haideţi, copii, nu vă mai uitaţi, că astea nu-s pentru voi...
— Da pentru cine-s, bunicuţă ?
— Ia... pentru cei bogaţi !
— Da noi nu sîntem... bogaţi ?
Şi se duc. Lizica mai întoarce capul, ca să-şi ia adio de la păpuşa ei."

Alexandru Vlahuţă — În Ajunul Crăciunului

c) „Anghelina ieşi în prag, se uită la fată, care rămăsese în soare cu coroana în mînă şi după un timp o întrebă :
— Ai venit ? Şi glasul i se păru fetiţei aspru.
Îşi ridică privirea spre mama ei şi răspunse cam întristată:
— Am venit !
Femeia îşi înmuie atunci glasul şi întrebă blînd :
— Ai luat premiu ?
— Am luat.
— Întîi ?
Fetiţa îi răspunse că da, a luat premiul întîi la fete.
— Bine ! Treceţi la masă că se răceşte mămăliga".

Marin Preda — Prima lecţie

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA

Exercițiul 8

Completați propozițiile înlocuind punctele cu unul din cuvintele din paranteză.

a) ..... hibernează.
..... pornește.
Este pictor .....?
Sînt zburdalnice .....?
..... vor veni?
(George, veveriţele, ursul, păsările, troleibuzul.)

b) Florile .....
..... bărcile.
Copiii .....
Vulpea .....
..... băieții!
(zburdă, plutesc, sînt gingașe, este vicleană, sînt voioși.)

Exercițiul 9

Alcătuiți propoziții în care să comunicați ceva despre: soare, frunze, parc, pădure, școală, bunica.

Exercițiul 10

Construiți propoziții în care să se vorbească despre:
a) plante;
b) insecte;
c) fructe;
d) jucării;
e) animale sălbatice.

Alegeți propozițiile de la unul din puncte și alcătuiți un text. Găsiți titlul potrivit.

Exercițiul 11

a) Alcătuiți propoziții formate din două cuvinte prin care să transmiteți ceva despre: primăvară, elev, lecție, clopoțel.

b) Formulați propoziții folosind cuvintele: cîntă, aleargă, răsare, este aviator, sînt gingași, vor înflori.

c) La propozițiile de la punctele *a* și *b* adăugați unul sau două cuvinte.

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 12

Ordonați cuvintele astfel încît să obțineți propoziții:
a) geroase, iarnă, sînt, de, nopțile;
b) brazi, de, trăiesc, în, jucăușe, pădurile, veverițele;
c) vestit, un, este, ecranului, comic, al, Stan;
d) scutură, se, teiului, cărare, florile, pe, parfumate, ale;
e) păsărelelor, în, crîngul, răsună, înverzit, cîntecul;
f) grai, profesori, sînt, fără, cărțile;
g) un, copii, de, școlii, furnicar, curtea, este.

Schimbați ordinea cuvintelor din propozițiile obținute, în diferite moduri.

Găsiți cît mai multe soluții.

Exemplu:

Veverițele jucăușe trăiesc în pădurile de brazi.
În pădurile de brazi trăiesc veverițele jucăușe.
Trăiesc în pădurile de brazi veverițele jucăușe.
Trăiesc veverițele jucăușe în pădurile de brazi?

Exercițiul 13

Scrieți cel puțin trei propoziții despre „ghiocel".
Ordonați-le astfel încît să formeze un text.

Exercițiul 14

Scrieți cinci propoziții despre iepuraș.
Propozițiile să formeze un text.

Exercițiul 15

Compuneți un text despre „vulpe".

SILABA. DESPĂRȚIREA CUVINTELOR ÎN SILABE

Exercițiul 16

Scrieți cinci cuvinte formate dintr-o singură silabă.

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul 17

Transformaţi următoarele cuvinte formate dintr-o silabă, în cuvinte formate din două silabe :

arc, bec, cal, dop, far, lac, mal, nor, pas, rac, şal, toc, ţap, urs.

Exemplu : ac — acul.

Exerciţiul 18

a) Găsiţi cinci cuvinte formate din două silabe şi cinci cuvinte formate din trei silabe. Scrieţi-le în coloane diferite.

b) Grupaţi cuvintele următoare după numărul silabelor :

om, carte, pisică, vapor, rac, cireşe, ceai, elefant, soare, frunză, leopard, val, pui, livadă, ziar, bujor, crin, lalele.

Exerciţiul 19

Despărţiţi în silabe următoarele cuvinte :

şcoală, bloc, iepure, copil, fluture, foc, televizor, bibliotecă, oglindă, fum, stele, stilou, nor, pădure.

Exerciţiul 20

Despărţiţi în silabe cuvintele din versurile următoare :

„Are însă o ureche
De pungaş fără pereche.
Dă tîrcoale la coteţ
Ciufulit şi-aşa lăieţ
Aşteptînd un ceas şi două
O găină să se ouă
Care cîntă cotcodace
Proaspăt oul cînd îl face“.

T. Arghezi — Zdreanţă

Exerciţiul 21

Formaţi cuvinte din silabele :

a) ca + să, nă, le, ră, dă, fea

b) pa, ţa, ga, ba, na, so, va + ră

Scanned with OKEN Scanner

c) mar — gin — re — pa — gi — ne — e — ment — nă

Exercițiul 22

Adăugați la silabele date alte silabe, pentru a forma cuvinte din două silabe :

ca . . . . . , ma . . . . . , ra . . . . . , la . . . . . , na . . . . . ,
re . . . . . , co . . . . . , si . . . . . , pi . . . . . , tu . . . . . .

Exercițiul 23

Completați silaba care lipsește :

a) o păpușă . . . . . blondă ;
o mănu . . . . . de lînă ;
o cirea . . . . . coaptă ;
o nuielu . . . . . subțire ;
o u . . . . . deschisă ;
o pla . . . . . întinsă

b) o pisică lene . . . . . ;
o veveriță jucău . . . . . ;
o fetiță drăgăla . . . . . .

Construiți propoziții cu șase expresii de la punctele a și b.

Exercițiul 24

Citiți regulile cu atenție !

a) Cînd „x“ se află între două vocale, formează silabă cu vocala care urmează.

Exemplu : taxi — ta-xi.

Despărțiți în silabe cuvintele :

exercițiu —
examen —
saxofon —
mexican —
există —

b) Cînd „x“ se află între o vocală și o consoană, formează silabă cu vocala dinaintea lui.

Exemplu : expoziție — ex-po-zi-ți-e.

Scanned with OKEN Scanner

Despărțiți în silabe cuvintele :
excavator, explozie, expediție, explică, expresie.

c) Despărțiți în silabe cuvintele :
Alexandru, pix, xilofon, experiență, exact, box, exagerat, exprimare, Texas, toxic, fix, exclamare,text.

Alcătuiți propoziții cu cinci dintre cuvintele despărțite în silabe.

Exercițiul 25

Am scris una — scrie multe.
expoziție — expoziții.
explozie —
expediție —
expresie —
exercițiu —

SCRIEREA LUI „m“ ÎNAINTE DE „b“ ȘI „p“

Exercițiul 26

Citiți cu atenție următoarele cuvinte. Precizați ce literă este scrisă înaintea literelor „b“ și „p“.

a) umbrelă, sîmbure, limbă, zîmbește, schimbă ;
b) simplu, simpatic, împrejur, cumpără.

Formați cîte o propoziție cu fiecare cuvînt dat.

Subliniați litera ce se află înaintea literelor „b“ și „p“.

a) bomboane, umbră, îmbujorați, îmbelșugată ;
b) cumpără, împușcă, împletește, împarte.

Exercițiul 27

Formați cuvinte în care să se găsească „m“ înainte de „b“ și „p“, după modelul dat.

a) blînd — a îmblînzi
baie —
boboc —
boală —
bujor —
bun —

Scanned with OKEN Scanner

b) proaspăt — a împrospăta
podoabă —
pădure —
pînză —
pachet —
parte —
puşcă —
pace —

Scrieţi şi voi alte exemple asemănătoare.

Exerciţiul 28

Scrieţi după dictare textul de mai jos.

Subliniaţi cuvintele care conţin litera „m“ înainte de „b“ şi „p“.

Construiţi alte propoziţii cu aceste cuvinte.

Pe malul împădurit al rîului se văd pomi îmbobociţi.

Un pescar îmbătrînit îmbarcă plasele pentru peşte. Rîul este împînzit de bărci.

Seara cerul se împodobeşte cu stele ce se oglindesc în undele rîului.

Exerciţiul 29

Scrieţi după dictare textul de mai jos :

Alegeţi cuvintele în care se află „m“ înainte de b“ şi „p“ şi despărţiţi-le în silabe.

Petru pleacă la plimbare împreună cu Costin.

Ei se îndreaptă spre dealul împădurit din apropiere. Vor să se joace la umbra copacilor. Intră în pădure. Îi îmbată parfumul ei. Culeg flori abia îmbobocite. Îşi împletesc coroniţe cu care se împodobesc.

Deodată aud o împuşcătură. Privesc cu atenţie împrejur. Se sperie şi o iau la goană.

Petru se împiedică de o rădăcină. În cădere îşi rupe pantalonii. Ce păcat ! Azi îi îmbrăcase prima dată. Începe să plîngă încet.

Fratele lui încearcă să-l împace. Îi oferă bomboane şi sîmburi de nuci.

Scanned with OKEN Scanner

SCRIEREA CUVINTELOR CARE CONȚIN VOCALE SAU CONSOANE DUBLE

Exercițiul 30

Subliniați cuvintele scrise cu doi „n“ (consoana dublă „n“).
Costin înnoadă o sfoară.
Cerul se înnorează.
Mirela s-a înnoit cu o bluză.
Iarna se înnoptează devreme.

Exercițiul 31

Găsiți cuvintele de la care s-au format cele scrise cu „nn“.
a înnoda = în + nod
a se înnopta =
înnegurat =
a înnobila =
a înnegri =
a înnoi =
înnăscut =

Exercițiul 32

Formați cuvinte care se scriu cu doi „n“ de la cuvintele : nor, nămol, nebun, nou, negură, noapte.
Alcătuiți propoziții cu noile cuvinte formate de voi.

Exercițiul 33

Scrieți o compunere în care să folosiți cuvinte ce se scriu cu consoana dublă „nn“.
Găsiți-i titlul potrivit.

Exercițiul 34

Scrieți după dictare următoarele cuvinte. Grupați în coloane separate pe cele care se scriu cu un „n“ și cu doi „n“ (n și nn) : înnoadă, înoată, îndoaie, înnădește, îneacă, înnămolit, înnegurat, înalt, înnoi, înainte.

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 35

Citiți cu atenție cuvintele următoare. Ce observați ? Despărțiți-le în silabe.

a) alee, feerie, preerie, licee ;

b) cooperativă, zoologie, zootehnie ;

c) fiică, ființă, fiindcă, viitor, știință ;

d) accelerat, accent, accident, succes, vaccin.

Exercițiul 36

Alcătuiți propoziții folosind cuvintele :

a) licee, cooperativă, zoologie, fiice, ființe, viitor, științe ;

b) accelerat, accente, accidente, succese, vaccinuri.

Exercițiul 37

Să ne jucăm ! Eu spun una, tu spui multe ! Schimbați forma cuvintelor ca în exemplul :

feerie — feerii
preerie —
cooperativă —
fiică —
ființă —
știință —
accent —
accident —
succes —
vaccin —

Exercițiul 38

Puneți în locul punctelor cuvintele care lipsesc, după modelul dat. Scrieți-le corect.

un copil	(cîțiva) copii	(toți) copiii
un lup	.....	.....
un pui	.....	.....
un barcagiu	.....	.....
un geamgiu	.....	.....
un fiu	.....	.....
un scatiu	.....	.....

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 39

Citiți cu atenție propozițiile de mai jos. Explicați ortografia celor din ultima coloană.

Scrieți și voi exemple asemănătoare.

Am cercei.	Nu am cercei.	N-am cercei.
Ai pix.	Nu ai pix.	N-ai pix.
Are stilou.	Nu are stilou.	N-are stilou.
Avem cărți.	Nu avem cărți.	N-avem cărți.
Aveți timp.	Nu aveți timp.	N-aveți timp.
Au caiete.	Nu au caiete.	N-au caiete.

Exercițiul 40

Puneți în locul punctelor formele corespunzătoare, după modelul dat.

Am citit.	Nu am citit.	N-am citit.
Ai plecat.	.....	.....
A pictat.	.....	.....
Am ajuns.	.....	.....
Ați scris.	.....	.....
Au venit.	.....	.....

Azi (acum)	*ieri* (atunci)
Vă duceți la circ ?	V-ați dus la circ ?
Vă tundeți ?	.....
Vă ascundeți de mine ?	.....
Vă spălați pe față ?	.....
Vă întoarceți de la munte ?	.....
Vă întîlniți cu prietenii ?	.....

Exercițiul 41

Completați coloanele din partea dreaptă a paginii după modelul dat. Formulați propoziții cu aceste cuvinte.

	Azi (acum)	*Ieri* (atunci)
a)	se duce	s-a dus
	se joacă	.....
	se urcă	.....
	se lovește	.....
	se gîndește	.....
	se tunde	.....

Scanned with OKEN Scanner

b)	se întorc	s-au întors
	se laudă	.....
	se înțeleg	.....
	se scoală	.....
	se bucură	.....
	se ceartă	.....

Exercițiul 42

Completați coloana din dreapta paginii după modelul dat. Explicați ortogramele respective și alcătuiți propoziții.

Exemplu : îl vede — l-a văzut.

	Acum	*Atunci*
a)	îl vede	l-a văzut
	îl ajută	.....
	îl crede	.....
	îl iartă	.....
	îl conduce	.....
	îl așteaptă	.....
	îl invită	.....

Exercițiul 43

În propozițiile următoare înlocuiți cuvîntul „ia" cu unul din cuvintele : cumpără, se urcă, a luat.

Costin ia o carte din ghiozdan.
Ioana ia o carte de la librărie.
Mihai ia metroul.
Elena ia înghețată din frigider.
Lucia ia înghețată de la cofetărie.
Petru ia autobuzul spre gară.

Exercițiul 44

Citiți cu atenție enunțurile de mai jos. Înlocuiți cuvîntul „ia" cu altele potrivite ca înțeles. Explicați scrierea lui „i-a" după modelul dat.

Mama i-a dat Cristinei bani să ia pîine.
Bunica i-a spus Mihaelei să ia trenul de dimineață.
Tata ia lămîi fiindcă i-a cerut Radu.
Raluca ia tramvaiul cum i-a recomandat bunica.
Bunicul i-a explicat de unde să ia cuie.
Exemplu : i-a dat = a dat ei (i-).

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 45

Completați coloanele din partea dreaptă după exemplul dat. Alcătuiți propoziții cu cel puțin două perechi de la fiecare punct.

	Acum	*Ieri*
a)	îi dă	i-a dat
	îi cere	.....
	îi spune	.....
	îi dăruiește	.....
	îi explică	.....
	îi cumpără	.....
b)	îi cheamă acum	i-a chemat ieri
	îi ajută	.....
	îi ceartă	.....
	îi învață	.....
	îi caută	.....
	îi ocrotește	.....

Exercițiul 46

Citiți cuvintele din coloana A. Completați coloanele B și C, după modelul dat.

	A	*B* (pe ea)	*C* (pe el)
a)	văzînd	văzînd-o	văzîndu-l
	întrebînd	.....	.....
	așteptînd	.....	.....
	ajutînd	.....	.....
	rugînd	.....	.....
	ascultînd	.....	.....
b)	a întrebat	a întrebat-o	l-a întrebat
	a invitat	.....	.....
	a mîngîiat	.....	.....
	a salutat	.....	.....
	a condus	.....	.....
	a căutat	.....	.....

Alcătuiți propoziții în care să folosiți cuvintele din coloanele B și C.

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul 47

Număraţi cîte sunete are fiecare din următoarele cuvinte : ou, cal, bloc, şcolar, carte, grădină, trandafir, crizantemă.

Exerciţiul 48

Grupaţi cuvintele de mai jos în coloane, după numărul sunetelor : ac, oraş, sat, caiet, galben, soare, vine, cartofi, oi, alb, creangă, perete.

Exerciţiul 49

Găsiţi cîte cinci cuvinte care să fie formate din una, două, trei, patru, cinci, şase sunete. Scrieţi-le în coloane după numărul literelor.

Exerciţiul 50

Scrieţi patru coloane de cîte patru cuvinte care să înceapă cu aceeaşi literă.

Exemplu : oi, apă, argintie, albină.

Exerciţiul 51

Scrieţi patru coloane de cîte cinci cuvinte care să se termine cu aceeaşi literă.

Exemplu : ac, spic, trec, plec, plic, pitic, voinic.

Exerciţiul 52

Citiţi cuvintele următoare şi spuneţi cîte sunete şi cîte litere are fiecare. De ce ?

circ, minge, ceapă, fulgi, meci, ceară, girafă, merge, cireşe, regină, ceas, gemene ; chec, gheme, rochie, ghiocel.

Exerciţiul 53

Copiaţi textele şi precizaţi numărul sunetelor şi al literelor care alcătuiesc fiecare cuvînt :

a) „Trece lebăda pe ape
Între trestii să se culce"

M. Eminescu — Somnoroase păsărele

Scanned with OKEN Scanner

b) „Din grădina lui Mihai
De sub tufe de urzici
A ieşit un ghem de scai
Ca să caute furnici."

Otilia Cazimir — Ghici ! Ghici ! Ghici !

c) Lungi urechi, picioare lungi,
Doar cu puşca îl ajungi
Doarme în lan şi în tufiş
Tot cu ochii mari, deschişi.

d) O surcică argintie
Numa-n apă şade vie.
(peştele)

e) O şopîrlă de cinci coţi
Hai ghiceşte dacă poţi !
(crocodilul)

Exerciţiul 54

Schimbaţi de mai multe ori primul sunet al cuvîntului dat pentru a obţine cuvinte noi.

Exemplu :

a) *v*in, *l*in, *f*in, *p*in, *d*in, *ţ*in
b) mură
c) car
d) vară

Exerciţiul 55

Schimbaţi de mai multe ori ultimul sunet al cuvîntului dat pentru a obţine cuvinte noi :

a) cal, cad...
b) dor,
c) sat,
d) suc,

Exerciţiul 56

Citeşte de la dreapta spre stînga următoarele cuvinte :

a) apa, ara, aşa, coc, cuc, dud, rar, sos, tot, unu
b) Anina, cojoc, cazac, caiac, cipic

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 57

Găsiți și voi cel puțin trei cuvinte care pot fi citite de la stînga la dreapta și invers.

Exercițiul 58

Citiți cuvintele următoare de la dreapta la stînga. Scrieți perechile de cuvinte obținute astfel.

Car, coș, dar, dac, dor, pod, pas, sar, soc, toc.

Exemplu : cal-lac.

Exercițiul 59

Despărțiți cuvintele în silabe. Subliniați vocalele.

Observați că în fiecare silabă există cel puțin o vocală.

„Iar o pitulice mică,
Singurică
Și sfioasă
Cuibărindu-se cu frică
Ciripește somnoroasă :
— Tare-i cald și bine-n casă !“

Otilia Cazimir — Somnul

Exercițiul 60

Despărțiți cuvintele în silabe. Subliniați consoanele.

„A fost odată o fetiță zglobie și drăgălașă, pe care o iubea oricine de cum o vedea. Dar mai dragă decît oricui îi era bunicii, care nu știa ce daruri să-i mai facă“.

Frații Grimm — Scufița Roșie

Exercițiul 61

Despărțiți în silabe cuvintele.

Subliniați vocalele cu verde, iar consoanele cu albastru.

„Sînt copii. Cu multe sănii
De pe coastă vin țipînd,
Și se-mping și sar rîzînd
Prin zăpadă fac mătănii
Vrînd-nevrînd“.

George Coșbuc — Iarna pe uliță

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 62

Înlocuiți vocala existentă în fiecare cuvînt dat pentru a obține alte cuvinte : car, pat, zar, sar, dor, fir, jur.

Exemplu : car — cor.

Exercițiul 63

Găsiți cîte zece cuvinte care să înceapă cu o vocală și zece cuvinte care să înceapă cu o consoană.

Exercițiul 64

Găsiți cîte cinci cuvinte care să înceapă cu aceeași vocală și cîte cinci cuvinte care să înceapă cu aceeași consoană.

Exercițiul 65

Alcătuiți propoziții în care toate cuvintele să înceapă cu aceeași vocală sau cu aceeași consoană.

Exemplu : Ana are alune.
Andrei află acum adevărul.
Radu repară reșoul.
Costin construiește colivia canarului.

Exercițiul 66

Dați exemple de cuvinte în care să existe două, trei, patru, cinci vocale. Subliniați vocalele. Grupați apoi cuvintele în două coloane. Într-o coloană așezați cuvintele care încep cu o vocală, iar în cealaltă pe cele care încep cu o consoană.

Exercițiul 67

Scrieți cuvintele din textul de mai jos în două coloane. Într-o coloană treceți cuvintele care se termină cu o vocală, iar în cealaltă pe cele care se termină cu o consoană.

„— Poate vrei să iei și pisica în legătură ?

— Pisica e mai cuminte, nu stă cu el, vine acasă. Pisica nu trebuie să se facă (...) lăcătuș."

T. Arghezi — Judecata

Scanned with OKEN Scanner

GRUPURILE DE LITERE

Exercițiul 68

Despărțiți în silabe cuvintele de mai jos. Subliniați grupurile de litere :

Marcela, cireșe, minge, girafă, ochelari, chibrit, Gheorghiță.

Exercițiul 69

Formați propoziții cu următoarele cuvinte. Subliniați grupurile de litere :

trece, citește, merge, argint, pereche, ridichi, Neghiniță, înghețată.

Exercițiul 70

Găsiți cîte două cuvinte în care să existe grupurile de litere ce, ci, ge, gi.

Formați cu ele propoziții.

Exercițiul 71

Completați cuvintele de mai jos cu grupurile de litere che, chi, ghe, ghi.

Alcătuiți cu ele propoziții.

ure____, ____nezesc, ____tuțe, un____e, ____nar, Paras__va, în__țată, __veci.

Exercițiul 72

Subliniați grupurile de litere din textul următor :

În casa vecinilor e plăcut. Chiriac repară o rachetă. Paraschiva îmbracă păpușa cu o jachetă roșie. Unchiul Virgil cîntă la chitară.

Ce chipuri vesele au copiii !

Exercițiul 73

Scrieți în locul punctelor grupurile de litere che sau chi.

a) Aș__uță era o păpușă fără pere__.

Pe cap avea o ti__e ve__.

La brîu avea un __mir de piele.

b) ____riță se îmbracă cu o ja__tă nouă. Pe margine are un __nar roșu.

Scanned with OKEN Scanner

Costa__ îl admiră.
— Ce ja__tă frumoasă!
Vine şi ____ralina. Ea poartă o ro__ţă de catifea. Le arată băieţilor păpuşa. Aceasta merge numai dacă este întoarsă cu __ia.

Exerciţiul 74

Stabiliţi în scris cîte silabe, sunete şi litere sînt în următoarele cuvinte:
Cecilia, creioane, cercei, ciuperci, ajunge, magiun, ridiche, rochiţă, cerneală, cifre, stinge, Georgiana, Petrache, China, gherghef, ghirlandă.
Exemplu: Cecilia — 4 silabe — 5 sunete, 7 litere.

Exerciţiul 75

Grupaţi cuvintele de mai jos în patru coloane după grupul de litere conţinut:
Geta, Mircea, Gina, Ciprian, cere, geantă, gimnastică, cireş, dulce, trece, cinema, arici, fragi, merge, Virgil, Eugen.

Exerciţiul 76

Găsiţi cîte două cuvinte care să conţină grupurile de litere che, chi, ghe, ghi. Alcătuiţi cu ele propoziţii.

Exerciţiul 77

Scrieţi opt nume de persoane în care să existe grupuri de litere.

Exerciţiul 78

Scrieţi patru nume de animale care să conţină grupuri de litere.

Exerciţiul 79

a) Am scris multe — voi scrieţi una!
cepe —
mărgele —
genţi —
cete —
vergele —
săgeţi —
cireşe —

Scanned with OKEN Scanner

b) Am scris una — voi, mai multe !
deget —
ridiche —
gheată —
gherghef —
rochie —
chibrit —
ochi —
chipiu —
cheie —

Exercițiul 80

Scrieți după dictare textele următoare. Găsiți pentru fiecare un titlu potrivit. Alegeți apoi cuvintele care conțin grupuri de litere și arătați în scris din cîte silabe, sunete și litere sînt formate.

a) Are mama o ulcea,
Cu ceșcuțe lîngă ea.
Ceștile sînt toate vii,
Drăgălașe, aurii

Jupîneasa durdulie
Cu rochiță cenușie
Lucrată cu pene lucii
Caută pe lac papucii.

b) Virgil și Eugen sînt frați gemeni. Ei au cumpărat o carte despre animale.

Răsfoiesc paginile cu atenție. Privesc imaginile.

Lui Virgil îi place cerbul. Încearcă să-l deseneze.

Eugen citește cu voce tare despre : arici, furnici, ciocănitoare. ciocîrlie, privighetoare și alte vietăți din țara noastră. Apoi ajunge la animale din țările calde și reci. Citește cu plăcere despre : girafe, rinoceri, gheparzi și foci.

c) Trei colegi pleacă la munte.

Chiriac și-a luat ochelari, Chiriță a luat cortul, iar Paraschiv, chibrituri ca să facă focul.

Cînd au coborît din tren au văzut un cîine mic.

— Ce cățel frumos ! N-are pereche !

S-au apropiat și l-au luat cu ei.

Scanned with OKEN Scanner

În timp ce montau cortul au auzit un chiţăit. Lîngă ei era un şoricel.

Paraschiv a încercat să-l prindă, dar n-a reuşit.

Curînd s-a întunecat şi s-au culcat.

d) Într-o dimineaţă Gheorghiţă s-a trezit în mare zarvă. Bunica sa intrase în casă să-i anunţe :

— Copii, ninge cu fulgi mari !

Împreună am ieşit afară.

— Facem un om de zăpadă sau ne jucăm cu bulgări ? ne-a întrebat Georgeta.

Chiriţă i-a spus :

— Ia sania şi hai la derdeluş !

Acolo ne-am întîlnit cu : Ciprian, Angela şi Cecilia.

e) Maricica, Gina, Gheorghiţă, Anghel şi Chiralina se joacă. Gheoghiţă este dirijor. El conduce o orchestră închipuită, formată din instrumente jucării. Are în mînă o baghetă.

După concert cei cinci copii ies în grădină. Ei culeg ghiocei gingaşi.

Cecilia spune :

— Hai să facem o ghirlandă !

Scanned with OKEN Scanner

GRAMATICĂ. ORTOGRAFIE. PUNCTUAȚIE

clasa a III-a

FOLOSIREA SEMNELOR DE PUNCTUAȚIE

Să ne amintim ce-am învățat în clasa a II-a !
Cînd folosim virgula ? Dar punctul ?
Unde punem semnul întrebării ? Dar semnul exclamării ?
Cînd folosim două puncte ? Dar linia de dialog ?
Care este intonația cînd întîlnim aceste semne de punctuație ?

Exercițiul 1

Citiți textele. Explicați de ce s-au folosit semnele de punctuație.

a) Auzit-ați ce-am spus eu ?
— Da, mămucă, ziseră iezii.
— Pot să am nădejde în voi ?
— Să n-ai nici o grijă, mămucă, apucară cu gura înainte cei mai mari (...)
— Dacă-i așa, apoi veniți să vă sărute mama ! Dumnezeu să vă apere de cele rele (...)".

Ion Creangă — Capra cu trei iezi

b) Și mergînd el mai departe, iaca se întîlnește c-un om ce venea de la tîrg c-o gîscă în brațe.
— Bun întîlnișul, om bun ! zise Dănilă.
— Cu bine și să dea Dumnezeu !
— Nu vrei să facem schimb ? să-ți dau capra asta și să-mi dai gîsca."

Ion Creangă — Dănilă Prepeleac

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 2

Scrieți după dictare următorul fragment.

„Din vorbă în vorbă, copiii se făcură stăpîni pe obrajii bunicului.

— Partea asta este a mea !

— Și partea asta a mea !

— Și asta, a mea !

La barbă se-ncurcară. Bunicul îi împăcă zicîndu-le :

— Pe din două.

Și copiii o despicară, cam repede, că bătrînul strînse din ochi.

— Jumătate mie.

— Și jumătate mie.

(...)

Și băiatul întinse d-o mustață și fata de alta, ba a lui, ba a ei, să fie mai lungă.

Pe bunic îl trecură lacrimile, dar tăcu și-i împăcă zicîndu-le:

— Amîndouă sînt deopotrivă."

Barbu Ștefănescu Delavrancea — Bunicul

Exercițiul 3

În locul parantezelor puneți semnele de punctuație corespunzătoare.

a) În curtea omului gospodar sînt ( ) găini ( ) curci ( ) rațe și gîște ( )

b) În grădină cresc ( ) roșii ( ) ardei ( ) ceapă ( ) usturoi ( ) fasole ( ) cartofi ( ) varză și alte legume.

c) Cristina întreabă ( )

( ) Cine a spart geamul ( )

( ) Vîntul ( ) curentul sau un copil rău ( ) răspunde Ana ( )

Exercițiul 4

Scrieți după dictare următoarele texte :

(Fiți atenți la intonația celui care dictează și puneți semnele de punctuație corespunzătoare).

a) Petru stătea la masa de lucru și învăța.

Pe chipul lui se citea mîhnirea.

Scanned with OKEN Scanner

Mama l-a întrebat :

— De ce eşti atît de necăjit ?

Petru i-a răspuns :

— Nu pot învăţa această poezie deoarece are versuri prea lungi.

Atunci mama i-a zis :

— Învaţă cu străduinţă şi voie bună ! Numai aşa toate lecţiile sau poeziile ţi se vor părea uşor de învăţat.

* Găsiţi titlul potrivit acestui text.

b) Zărindu-l pe creanga unui copac, vulpea l-a chemat pe cocoş la ea şi i-a spus că are să-i dea o veste.

Auzind-o, cocoşul a întrebat-o :

— Ce veste ai să-mi dai ?

Vulpea i-a răspuns :

— Neamul păsărilor şi neamul vulpilor s-au împăcat. Chiar acum s-a încheiat pacea.

Apoi vulpea i-a cerut cocoşului să coboare ca să-l îmbrăţişeze.

c) „Împăratul era la mare şi greu sfat cu toţi cărturarii, că bîntuia seceta şi molima. Şi, dacă negustorul îi spuse că are un copil ca o neghină, împăratul rămase înmărmurit, învăţaţii împărăţiei căscară ochii mari şi se traseră de bărbile lungi.

— Nu se poate, Măria ta, aşa ceva nu scrie la carte.

— Ba se poate, zise Neghiniţă, sărind pe masa sfatului, că multe se pot şi nu stau în cărţi. (...)

Şi după ce se minunară cît se minunară, începu sfatul.

Neghiniţă se sui pe mîna împăratului, pe umăr, apoi în creştetul capului şi de-acolo zise rîzînd :

— Învaţă, Măria ta, că cei mai mici sînt cei mai mari".

Barbu Ştefănescu Delavrancea — Neghiniţă

Atenţie !

Se dictează rar, cu intonarea mai accentuată a semnelor de punctuaţie. Înainte de dictare se scriu pe tablă cuvintele „Măria ta" şi „de-acolo". Se explică şi cuvintele necunoscute.

d) „Şi-au mers mult aşa, pînă ce au dat, în sfîrşit, de luminiş.

Scanned with OKEN Scanner

Iedul, bucuros, o ia înainte, sărind. Dar în aceeaşi clipă căprioara se opreşte, ca de-o presimţire, adulmecînd. În faţa ei, de sub o cetină, ochii lupului străluceau lacomi. Un salt şi iedul ar fi fost sfîşiat. Atunci căprioara dă un zbierăt adînc, sfîşietor, cum nu mai scosese încă şi, dintr-un salt, cade în mijlocul luminişului"

Emil Gîrleanu — Căprioara

e) „Doamne, fă-i bordei de soare,
Într-un colţ de ţară veche,
Nu mai nalt decît o floare
Şi îngust cît o ureche.

Şi-n pridvor, un ochi de apă
Cu o luntre cît chibritul
Ca-n crîmpeiul lui să-ncapă
Cerul tău şi nesfîrşitul."

Tudor Arghezi — Cîntec de adormit Mitzura

Atenţie !

Înainte de dictare se explică ortogramele : „fă-i", „şi-n", „ca-n" precum şi cuvintele necunoscute.

f) „De după perdeaua de catifea vişinie se ivise Fram. Cu laba mai ţinea încă o parte din perdeaua ridicată.

Se opri să privească sala, miile de capete, miile de ochi. (...)

Dădu drumul perdelei jos.

Înaintă pînă la mijlocul arenei. Salută ca întotdeauna.

— Fram !

— Bravo, Fram !

— Trăiască Fram !

— Ura ! Bravo Fram ! Ura !

Fram stătea în mijlocul arenei, alb ca zăpada, uriaş şi neclintit. Tot aşa stau fraţii lui din ţara zăpezilor veşnice, pe insulele de gheaţă plutitoare, cînd se înalţă să privească la alţi urşi albi, care se depărtează pe alte insule plutitoare."

Cezar Petrescu — Fram, ursul polar.

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA

PARȚILE DE PROPOZIȚIE

Subiectul

Exercițiul 5

Subliniați subiectele următoarelor propoziții. Transcrieți textele de la punctele a și b schimbînd locul subiectelor.

a) „Vîntul aleargă.
Ileana s-a oprit.
Zmeul cade.
Săgeți de lumină tremură."

Victor Ion Popa — Sfîrlează și Forfează

b) „Bunicul venea spre casă.
Copilul îi zărise, de departe, punga de hîrtie.
Bunicul scăpă jos punga din mînă".

Ionel Teodoreanu — Ulița copilăriei

c) „Acuma băieții învață într-alt loc.
În locul acela odată a trăit un om."

Mihail Sadoveanu — Domnu' Trandafir

d) „Sus, pe Argeș, pe la munți,
Au rămas codrii cărunți /
Jos, pe vale, prin zăvoi,
Se cobor turme de oi, /
Iar un cuc cu pana sură
Și-a spus numele din gură."

Duiliu Zamfirescu — Barza

e) Căci muscoii și bondarii
Și-alte neamuri de pădure,
Pe șoptite, ca tîlharii
Umblau (...)"

Tudor Arghezi — Paza bună

Scanned with OKEN Scanner

f) „Ciobanii şi bacii cei vechi au durat stîni şi aşezări ca pentru o vreme mai lungă".

Mihail Sadoveanu — Povestea baciului Tomega

g) „Joacă fete şi băieţi
Hora-n bătătură".

St. O. Iosif — Înfloresc grădinile

h) „Zidarii şi inginerii dintre furnici construiesc o fortăreaţă interioară (....)"

T. Arghezi — Pe o palmă de ţărînă. Furnicile

i) „O noapte cu lună, o melodie de privighetoare, o margine de apă cu luncă n-au pentru ei nici un înţeles."

M. Sadoveanu — Pe Razelm

Exerciţiul 6

Recunoaşteţi subiectele din propoziţiile următoare şi completaţi tabelul de mai jos.

Copilul aleargă pînă la marginea cîmpiei.
Din pragul fiecărei case începe cîmpia.
Visau ţăranii la adierea călduţă a vîntului de primăvară.
Ca o mare de foc soarele a acoperit cîmpia.
Spicele de grîu nu mai mişcă.
La marginea pădurii se văd căruţele.

Subiectul	În ce loc din propoziţie se află (la început, în interior, la sfîrşit) Marcaţi locul prin formule S... ; ...S ; ...S ;...	Întrebarea cu care se află
Copilul	S.....	cine ?

Exerciţiul 7

În locul întrebărilor din paranteze scrieţi părţile de propoziţie potrivite. Ce sînt aceste părţi de propoziţie ? Ce arată ?

(Cine ?) ..... s-a răcit. (Cine ?) ..... bate cu putere. (Cine ?) ..... e acoperit de nori. Din ţară pleacă (cine ?) ..... (Cine ?) ..... strîng legumele de pe ultimele terenuri cultivate.

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 8

Completați propozițiile de mai jos cu subiectele potrivite. .....merg la școală. .....le-a explicat o lecție nouă. Pe bănci ..... stau închise. ..... deschid caietele. ..... scriu o temă nouă.

Exercițiul 9

Alcătuiți propoziții în care cuvintele : școala, cărțile, învățătoarea, elevii, caietele sau : toamnă, soarele, frunzele, crizantemele, păsările să fie subiecte.

Aceste cuvinte să se afle la începutul, în interiorul sau la sfîrșitul propozițiilor. Propozițiile să fie legate prin înțeles. Găsiți un titlu potrivit pentru textul alcătuit.

Exercițiul 10

Scrieți după dictare :

a) „Cîteva clipe urmă o frămîntare grozavă. / Puii se repezeau unii peste alții, / se zbăteau, / săreau în aer, / cădeau, /se împleticeau.

M. Sadoveanu — Gîrla lui Ivan

* Subliniați subiectele din textul de mai sus.

b) „Stoluri mari de rațe trec pe deasupra noastră. Vulturi se rotesc în înălțime. Într-un timp se arată un cîrd de lopătari, cu fîlfîiri liniștite."

M. Sadoveanu — Gîrla lui Ivan Maiorul

* Alcătuiți alte propoziții cu subiectele subliniate din textul anterior.

c) „S-a dus zăpada. S-au dus jocurile de iarnă : bătăliile cu bulgări de omăt, săniușul și ghețușul, oameni burtoși cu ochi de cărbune și cu măturoiul în mînă. Odată cu vînturile primăverii s-au schimbat și jocurile copiilor. Pe cer se înalță cele dintîi zmeie."

Cezar Petrescu — Cu zmeul

* Transcrieți textul înlocuind subiectele cu altele cu înțeles asemănător.

Scanned with OKEN Scanner

Predicatul

Exercițiul 11

Subliniați predicatele din următoarele texte :

a) „Un om liniștit, cu mustața foarte căruntă, trecu pe lîngă mine, cu sapa în spate".

M. Sadoveanu — Ciocîrlia

b) „Ciripitu-i de strună subțirică tot venea însă pe pămînt ca o rouă de sunete fine.

Oamenii munceau foarte liniștiți pe lanuri/ și ciocîrlia se înalța din nou spre ceruri cîntînd."

M. Sadoveanu — Ciocîrlia

c) „Gură fac ca roata morii /
Și de-a valma se pornesc, /
Cum prin gard se gîlcevesc
Vrăbii gureșe, / cînd norii
Ploi vestesc. /"

George Coșbuc — Iarna pe uliță

d) „Chiar acum din crîng venii
Și c-o veste bună !/
Iarăși e concert copii ;/
Merg și eu/, și tu să vii/
Mergem împreună."

George Coșbuc — Concertul primăverii

Exercițiul 12

Puneți în locul punctelor predicatele potrivite care răspund la întrebările din paranteze.

Frunzele ruginii ale copacilor (ce au făcut) . . . . . pe pămînt. Vîntul (ce face ?) . . . . . cu putere. Păsările (ce au făcut ?) . . . . . spre țările calde. Numai ciorile (ce fac ?) . . . . . de pe o creangă pe alta.

Exercițiul 13

Treceți în locul punctelor predicatele din paranteză.

Pe apa întinsă ca o oglindă a lacului . . . . . luna. Măciuliile uscate ale trestiilor . . . . . încet. Copacii dezgoliți . . . . . malurile. Numai o barcă rătăcită . . . . . încet. Peste tot . . . . . liniștea.

(domnește, strălucește, plutește, străjuiesc, se mișcă).

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 14

Scrieți în locul punctelor predicatele potrivite.

În pădure ..... toamna. Crengile copacilor ..... goale. Cîntecul păsărelelor nu ..... Veveriţele harnice ..... de zor alune. Ursul ..... bîrlogul pentru somnul cel lung. Animalele pădurii ..... de iernat. Numai lupul ..... după pradă.

Exercițiul 15

Scrieți propoziții în care următoarele cuvinte să fie predicate : învață, muncește, a plecat, a adus, au citit, va merge.

Exercițiul 16

Alcătuiți trei propoziții în care predicatele să ocupe locuri diferite (la începutul, în interiorul și la sfîrșitul propoziției).

Exercițiul 17

Subliniați predicatele din următorul text :

„Într-o revărsare de lumină nesfîrșită soarele sui în cerul albastru/ și-n lumea schimbată vibrau cîntecele, zumzetele, glasurile muncii/ tremurau culorile cîmpiilor/ și unduiau ogoarele și lanurile/. Pretutindeni, în susul Moldovei, muncitorii de pămînt lucrau cu-ncordare./ Căldura creștea/, și-n puzderia de aur ciocîrlia își porni cîntecul.“

M. Sadoveanu — Ciocîrlia

Exercițiul 18

Scrieți după dictare următorul text. Subliniați cu o linie predicatele și cu două linii subiectele din fiecare propoziție.

„Ziua cernuse o ploaie măruntă. În frunze, picăturile atîrnau ca strălucitori cercei de cleștar. În afară de sunetul lor subțire de aripi, nu se auzea nici un zgomot. În toată pădurea domnea o tăcere mare și rece, ca într-o biserică.

Deodată, în calea noastră, pe cărare, a apărut o căprioară.“

Cezar Petrescu — Năluca

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 19

Recunoașteți subiectele și predicatele din următoarele texte și completați tabelul :

a) „Din izvoare și din gîrle
Apa sună somnoroasă".

M. Eminescu — Freamăt de codru

b) „S-au întors și păsările călătoare. (...) Albinele își deretică stupul (...)"

Eugen Jianu — Buburuza

c) „Sus, în taină dulce, pe-a nopții senin
Ca un vis de aur luna plutea lin".

Vasile Alecsandri — Visul

d) „Peste pîrîu se auzi deodată ciocănelul de argint bătînd de trei ori în fereastra pămîntenilor.
Făclioara se arătă iar în negura pîrîului.
Prichindeii rămași sub răchită zîmbiră cu prietenie duduii Lizuca. Apoi se duseră în peștera lor fermecată".

M. Sadoveanu — Dumbrava minunată

e) „Astăzi în sufragerie
Dormitau pe-o farfurie
Necăjite și mînjite
Zece ouă înroșite".

Geoerge Topîrceanu — La Paști

f) „O pulbere fină de aur se ridică din spatele codrului (...) Deodată, o suliță de foc străpunge perdeaua de arbori (...) Pămîntul tresare din somn, vesel și plin de viață, sub calda binecuvîntare a soarelui".

Alexandru Vlahuță — Răsărit de soare (*Pe Colibași*)

Subiectul	Întrebarea	Cui i s-a pus întrebarea	Predicatul	Întrebarea	Cui i s-a pus întrebarea

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SIMPLĂ ȘI PROPOZIȚIA DEZVOLTATĂ

Exercițiul 20

Citiți următoarele texte și completați tabelul de mai jos.

a) Copiii stau lîngă răchită. Vîntul bate. Toaca sună. Bunicii caută copiii.

b) . . . . Pe mușchiul gros, cald ca o blană a pămîntului, căprioara stă jos lîngă iedul ei".

Emil Gîrleanu — Căprioara

c) „Licuricii se strînseră. Jivinele se traseră în întunecimea sihlei. Paserile fîlfîiră spre stele. Lizuca, cu ochii închiși, auzi pe Patrocle (...) Glasul lui umplea de răsunet noaptea și dumbrava.

Alt glas de cățel, mai subțire și mai depărtat, îi răspunse.

Patrocle hămăi iar de trei ori"

M. Sadoveanu — Dumbrava minunată

d) „Aerul (...) se rumenise. Oglinda cerului poleia pămîntul".

Emil Gîrleanu — Mai sus!

Propoziția	Felul ei (simplă sau dezvoltată)	Din ce este formată (S-P-a.p.)

Exercițiul 21

Puneți în locul punctelor cuvintele din paranteză.

Toamna a trecut . . . . . .
Frunzele . . . . . au căzut.
. . . . . s-a așternut un covor . . . . . .
Veverița a adunat . . . . . .
Furnicile cară . . . . . .
Greierele cîntă . . . . . .

(la vioară, pe nesimțite, hrana, copacilor, pe pămînt, multe alune, moale.)

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 22

Treceți în locul punctelor alte părți de propoziție potrivite ca înțeles pentru a obține proverbele cunoscute :

Pomul se cunoaște .....
Omul se cunoaște după .....
..... se numără bobocii.
Paza .... trece .....

Exercițiul 23

Citiți cu atenție textele. Subliniați subiectele și predicatele. Scrieți propozițiile alcătuite numai din părți principale.

Ce fel de propoziții sînt ?

a) „Floarea cu coroană aurie se clatină lin spre copilă, la adierea vîntului."

M. Sadoveanu — Sfat cu Sora Soarelui

b) „Un abur tare, îmbătător, îmi îneacă respirarea".

Alexandru Vlahuță — De la țară (vol. Mogîldea)

c) „Într-o vale singuratică din țara aceea, locuia în vremea de demult un păstor cu nevastă și copii.

Păstorul își ducea în toate zilele la pășunat turma sa (...)."

Legende populare — Legenda cicoarei

d) „Pe culmea cea mai înaltă a munților Carpați se întinde o țară mîndră și binecuvîntată între toate țările semănate de Domnul pre pămînt".

Nicolae Bălcescu — Ardealul

e) „Și în cîteva clipe o zarvă de glasuri și de lătrături umplu toată valea".

Cezar Petrescu — Niculae la pepeni

f) „Dar deodată s-a ivit dinspre cealaltă uliță, alt zmeu (...) Se îndrepta spre zmeul lui Gheorghieș, cu gînduri vrăjmașe."

Cezar Petrescu — Cu zmeul

Scanned with OKEN Scanner

g) „Muncitorii în straie albe se arătau la marginea satului".

M. Sadoveanu — Ciocîrlia

h) „Se joacă lumina amiezii
În prunii cu frunza săracă/
Ş-un murmur domol de prisacă
Pluteşte deasupra livezii/
Pe dealuri în coapte podgorii
Abia rumenite de soare,
Cu ţipete lungi şi uşoare
Se-ngînă, departe, prigorii."

Otilia Cazimir — În livadă

i) (...) „Vîntul geme ca un nebun /, copacii din pădure se văicăresc /, pietrele ţipă /, vreascurile chiuie /şi chiar lemnele de foc pocnesc de ger."

Ion Creangă — Harap Alb

j) „La hotar păzeau grănicerii împărăteşti cu mare asprime (...) Un român (...) veni într-o zi cu o desagă în spate."

Cezar Petrescu — Porcul prefăcut în cîine (vol. Năluca)

Exerciţiul 24

a) Completaţi spaţiile punctate cu : s-a,sa, s-au, sau, i-a, ia, la, l-a.

Virgil .... dus .... librărie cu sora .... ieşire l-au găsit pe Anghel. Acesta .... invitat .... circ. Acolo .... întîlnit cu alţi colegi.

Anghel a luat un program. După ce ..... citit i .... dat lui Virgil.

.... începutul spectacolului .... făcut linişte. .... încîntat dresorul. Nu ştiau pe cine să aplaude mai mult, ursuleţii drăgălaşi ..... căluţii năzdrăvani.

Exerciţiul 25

Scrieţi după dictare.

a) Într-o zi Costache a plecat împreună cu sora sa, Marcela, în excursie. Au ajuns la marginea unei păduri. Au zărit

Scanned with OKEN Scanner

un iepuraş. Vrînd să-l prindă, s-au afundat în pădure. S-au rătăcit.

Dar, deodată, în faţa lor a apărut o căsuţă. S-au îndreptat spre ea. Nu ştiau dacă e o cabană sau casa pădurarului.

Costache i-a spus surorii sale :

— Tare mi-ar place să locuim aici !

— De ce ? l-a întrebat Marcela.

— Fiindcă aş vrea să văd în fiecare zi brazi şi fagi sau iepuraşi şi veveriţe.

Marcela a adăugat :

— Ai dreptate. Şi eu aş vrea să beau zilnic apă de izvor şi să culeg fragi, mure, ciuperci sau alune.

În timp ce visau cu ochii deschişi, s-a apropiat de ei pădurarul. El le-a arătat drumul.

b) „Mamă, mi-e frig lîngă tine, tu eşti prea rece, îngînă copilul dîrdîind, lasă-mă să mă dau jos.

— Bine, Nică, fă cum vrei, şopti Bălaşa.

Cîteva lacrimi îi umeziră ochii ei uscaţi.

— Mamă, mie mi-e frig cînd sînt în casă, adăugă copilul trăgîndu-şi cizmele, mai bine ar fi să mă duc cu sorcova."

Barbu Şt. Delavrancea — Sorcova

Exerciţiul 26

a) Alcătuiţi două propoziţii simple formate din două cuvinte.

b) Scrieţi patru propoziţii simple alcătuite din trei cuvinte : două cu subiectul format din două cuvinte şi două cu predicatul format din două cuvinte.

Subliniaţi subiectele şi predicatele din textele de la punctele a şi b. Scrieţi simbolurile şi întrebările cu care le-aţi aflat.

Exerciţiul 27

Scrieţi cinci propoziţii în care să vă referiţi la un aspect din natură (propoziţiile să fie legate prin înţeles).

Subliniaţi subiectele şi predicatele.

Găsiţi un titlu potrivit textului compus.

Scanned with OKEN Scanner

Substantivul

Exercițiul 28

Subliniați substantivele și spuneți ce denumesc. Verificați dacă sînt substantive, prin numărare.

a) „Ziceau atunci, bătrîni, femei
Și preoți și copile"

Vasile Alecsandri — Peneș Curcanul

b) „Luînd împăratul și împărăteasa leacurile, s-au întors veseli la palat."

Petre Ispirescu — Tinerețe fără bătrînețe

c) „Ca un glas domol de clopot
Sună codrii mari de brad."

George Coșbuc — Noapte de iarnă

d) Am cămașă cu altiță
Tot de fir și de mătasă.

e) „Pereții erau acoperiți cu hărți în culori și animale domestice în mărime: boul, vaca și vițelul, capra, porcul, bivolița, cîinele și mîța.

Clasele umplute răsunau de tropăituri pe podele și de pocnetul bocancilor."

I. Teodoreanu — Prăvale Baba

f) „O liniște adîncă stăpînea satul tăcut și uitat printre mlaștinile acoperite de stuf auriu."

Jean Bart — Rătăcit

g) „Luna sta albă pe un cer fără pată, aproape fără stele. Din toate florile, din tot pămîntul împrospătat ieșea ca o răsuflare: un suflet viu."

M. Sadoveanu — Privighetoarea

Scanned with OKEN Scanner

h) „A nins cu nea de floare pe prunii din livezi
Şi munţii de la Rucăr cu iarna lor îi vezi.“

Ion Pillat — Calendarul viei (Mărţişor)

i) „Puse pe trupul său împărătesc haine de păstor, cămeşă de borangic, ţesută în lacrimele mamei sale, mîndră pălărie cu flori, cu cordele şi cu mărgele rupte de la gîturile fetelor de-mpăraţi.“

M. Eminescu — Făt-Frumos din lacrimă

j) „Ursul nostru se nărăvise să fure, şi nu fura altceva decît bomboane, ciocolată, dulceaţă, fructe şi rahat.“

T. Arghezi — Cartea cu jucării — Hoţul

k) „Ciocîrlia ciripie, fîlfîind din aripioare,
Pe o scară de lumină se coboară de sub soare.“

V. Alecsandri — Secerişul

l) „Hassan de sub poala pădurii acum
Lui Mihnea-i trimite-o poruncă.“

G. Coşbuc — Paşa Hassan

m) „Fetele, albinele,
Au furat sulfinele.
Ţărîna de soare,
De pe flori uşoare,
Pulberea de lună
De pe mătrăgună,
Scrumul de şofran,
Nea de măghiran.“

T. Arghezi — Miere şi ceară

n) „Un popor de păpuşi cu braţele întinse, cu obrajii umflaţi şi rumeni, par a privi mirate la noi, cu ochii de mărgele.“

Alexandru Vlahuţă — În Ajunul Crăciunului

o) „De pe izma creaţă
Broboane de ceaţă,
Lînă de tămîie
Şi smirnă molîie —

Scanned with OKEN Scanner

Soiuri de lumină
Făcută făină.
Li s-aştern ca pînzele
Şi la toate ceasurile
Trîmbele, atlasurile."

T. Arghezi — Miere şi ceară

p) „Din cîmp, de-acasă, de la plug
Plecat-am astă vară
Ca să scăpăm de turci, de jug
Sărmana scumpă ţară."

V. Alecsandri — Peneş Curcanul

r) „O găinuşă, zburînd la faţa pămîntului, se înfundă în întunericul dumbrăvii — şi la colacul de piatră de sub ciutură ne oprirăm, într-o linişte pe care nici cel mai uşor zgomot n-o tulbura. Soarele strecura fulgere prin vîrful arinilor (...)."

M. Sadoveanu — Sfaturi vechi

s) „Verzi sînt dealurile tale, frumoase pădurile şi dumbrăvile spînzurate de coastele dealurilor, limpede şi senin cerul tău."

Alecu Russo — Cîntarea României

Exerciţiul 29

Concurs. Cîştigă cine scrie mai multe, mai repede şi corect cuvinte care denumesc :

— animale domestice
— animale sălbatice
— meserii
— pomi fructuferi
— copaci
— legume
— instrumente muzicale
— fenomene ale naturii
— insecte
— flori

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 30

Concurs. Cîștigă cine scrie corect în trei minute mai multe substantive comune care încep cu vocala „a", cu consoanele „c" și „g".

Exercițiul 31

Recunoașteți substantivele din textul următor și folosiți-le într-o compunere scurtă.

„Lupul apăsă pe clanță, deschise ușa, se repezi glonț spre patul bunicii și, fără să scoată o vorbă, o înghiți. Se îmbrăcă apoi cu hainele ei, își puse pe cap scufia, se culcă în pat și trase perdelele."

Frații Grimm — Scufița Roșie

Exercițiul 32

Scrieți după dictare următoarele texte. Subliniați substantivele și explicați cu ce literă inițială au fost scrise și de ce.

a) „Domnii Gavriluță Tărăboi și Neculai Ionescu ieșiră prieteni buni din cafeneaua lui Stavru."

M. Sadoveanu — Un cuceritor

b) „Dragu-mi era satul nostru cu Ozana cea frumos curgătoare și limpede ca cristalul în care se oglindește cu mîhnire Cetatea Neamțului de atîtea veacuri."

Ion Creangă — Amintiri din copilărie

c) „Pornirăm din Tulcea spre Gura Sfîntului Gheorghe — spre Buhaz — într-o după-amiază, pe o vreme frumoasă. Morile care încunună dealul Tulcei stau neclintite, cu brațele uriașe înălțate în cer."

M. Sadoveanu — Umbre ale trecutului

d) „Dragoș, mîndru ca un soare
A plecat la vînătoare."

V. Alecsandri — Dragoș

e) „Nu trecu mult timp și sosi vremea să se facă nunta lui Ilie, feciorul Vornicului Pîrvu Basarab, cu Ilinca, fiica lui Radu, spătarul din Albești."

Alexandru Odobescu — Mihnea Vodă cel Rău

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 33

Considerați că pe una din colegele voastre o cheamă Cristina. Doamna învățătoare i-a cerut să vă dea cîteva exerciții create de ea. Iată ce vă cere Cristina :

a) Alegeți un substantiv comun și alcătuiți cu el patru propoziții. În primele două propoziții substantivul să aibă rol de subiect și în celelalte două — de altă parte de propoziție.

b) Formulați cîte o propoziție în care substantivul „ursuleț" să fie :

— subiect și să se scrie cu literă inițială mare ;

— altă parte de propoziție și să se scrie cu literă inițială mică ;

— altă parte de propoziție și să se scrie cu literă inițială mare.

c) dați cîte cinci exemple de substantive proprii care să fie :

— nume de țări
— nume de rîuri
— nume de copii
— nume de animale
— nume de cărți (titluri)
— nume de orașe
— nume de munți
— nume de mări.

d) Construiți cinci propoziții în care să fie substantive comune și proprii.

e) Scrieți o propoziție simplă în care subiectul să fie un substantiv nume de ființă, predicatul să răspundă la întrebarea „ce face ?".

f) Scrieți o propoziție simplă în care subiectul să fie substantiv propriu.

g) Scrieți o propoziție simplă în care subiectul să fie substantiv comun la numărul plural.

Exercițiul 34

Scrieți după dictare următoarele texte. Subliniați substantivele și arătați felul și numărul lor.

Arătați cu ce literă inițială au fost scrise și explicați de ce.

a) „Locuiesc în satul Niculițelului români cu nume frumoase : Jecu Cimpoiașu, Gheorghe Sterpu, Constantin Condurache, Nistor Arsene".

M. Sadoveanu — Niculițel

Scanned with OKEN Scanner

b) „Plutind pe gîrla Cernetului, spre Dunăre, aflu istoria curioasă a lui Ivan Maiorciuc."

M. Sadoveanu — Gîrla lui Ivan Maiorul

c) „La asfinţitul soarelui sîntem în Piatra. Pămîntul umblă cu noi. Ceahlăul, ridicîndu-şi falnic fruntea peste grinduri, ne priveşte încă din negurile depărtării."

Alexandru Vlahuţă — Pe plută de la Dorna la Piatra

d) Niculăiţă Gropescu, feciorul lui neica Andrei Gropescu, din cătunul Manga, comuna Măgureni, e un băiat cu judecată, blajin la vorbă, măsurat la mişcări."

Ion Alex. Brătescu Voineşti — Niculăiţă Minciună

e) „În poienile de la Niculiţel, baciul Tomega ne-a povestit cam astfel o întîmplare din vremea cînd cucereau mocanii Dobrogea.

Întîia oară, eu am trecut Dunărea acu şaizeci de ani."

M. Sadoveanu — Povestea baciului Tomega

f) „Păsările de la Giurgiu aşteptară păsările din Argeş, de la Bacău şi Severin, şi după ce se adunaseră toate, au trecut în nori de stoluri către miazăzi, peste Dunăre, peste Sfîntul Munte şi peste Mare, în Egipt şi mai jos..."

Tudor Arghezi — Piatra piţigoiului

g) „Cocioaba de pe malul stîng al Bistriţei, bărbatul, fata şi boii din pădure, un ţap şi două capre slabe şi rîioase..., era toată averea Irinucăi."

Ion Creangă — Amintiri din copilărie

Exerciţiul 35

Formaţi substantive proprii din următoarele substantive comune :

— creangă — croitor
— brad — lemnar
— violete — urs

Scanned with OKEN Scanner

Scrierea substantivelor care conţin pe „m“ înainte de „b“ şi „p“

Exerciţiul 36

Despărţiţi în silabe cuvintele :

dumbravă	împărat
ambalaj	şampanie
combinat	lampă
bumbac	timpul
bombă	cimpanzeu
schimb	împrejurare
emblemă	cumpărător
bomboane	compunere

Exerciţiul 37

Treceţi în locul punctelor litera care lipseşte.
Citiţi cuvintele:
î . . . . părat ; a . . . . biţie ; ca . . . pionat ; î . . . pletitură.

Exerciţiul 38

Alcătuiţi propoziţii cu substantivele : bomboană, cumpărător, cîmpia, compunere, hambar, dumbravă.

Exerciţiul 39

Faceţi o compunere scurtă cu titlul „La cumpărături“ în care să folosiţi cuvintele : umbrelă, bomboane, îmbrăcăminte, timbru.

Exerciţiul 40

Scrieţi după dictare următoarele texte. Subliniaţi cuvintele care conţin pe „m“ înainte de „b“ şi „p“.

a) Împăratul s-a îmbrăcat şi a plecat la plimbare. Cu el a mers şi împărăteasa. În dumbrava din apropierea palatului se auzeau cîinii împărăteşti. Departe, în bătaia soarelui, se zăreau dealurile împădurite cu brazi.

b) Gheorghe şi Alexandru s-au împrietenit. Ei au mers împreună la circ. Acolo au văzut multe animale. Cel mai jucăuş era cimpanzeul. El făcea tumbe.

La întoarcere a început ploaia. Au desfăcut umbrelele şi s-au grăbit spre casă. Îmbrăcămintea li s-a udat. Cum au ajuns acasă, s-au schimbat ca să nu se îmbolnăvească.

Scanned with OKEN Scanner

Scrierea substantivelor care conţin grupul de litere „ea“

Exerciţiul 41

Scrieţi după dictare următoarele cuvinte :

fereastră	seară
umezeală	ţeavă
tăcerea	veac
ceas	
leac	

Despărţiţi cuvintele în silabe. Spuneţi în ce silabă se află grupul „ea“.

Exerciţiul 42

Scrieţi cîte o propoziţie cu fiecare din cuvintele : dealul, marea, tăcerea, seara.

Exerciţiul 43

Alcătuiţi propoziţii după următoarea schemă în care să folosiţi cuvinte ce conţin grupul „ea“.

S a.p P a.p

S a.p a.p P a.p

Scrierea substantivelor care conţin grupul de litere „ia“

Exerciţiul 44

Scrieţi după dictare următoarele cuvinte.

Despărţiţi-le în silabe. Spuneţi în ce silabă se află grupul de litere „ia“.

viaţă	cheia	croiala
piaţa	baia	amiaza
poiana	lămîia	băiatul
fiare	piatra	iarba

Exerciţiul 45

Treceţi la numărul singular substantivele de mai jos. Formulaţi cu ele propoziţii : pietre, cheile, băieţii, piepe, femeile, băile, ploile.

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul 46

Scrieţi după dictare următorul text :

Băiatul a plecat spre pădure. Iarba strălucea de rouă. Poiana din mijlocul pădurii se trezise la viaţă. Păsărelele ciripeau. Fiarele sălbatice îşi căutau hrana. Razele soarelui cu lumina lor galbenă abia pătrundeau printre ramuri.

Scrierea substantivelor
care conţin grupul de litere „ie“

Exerciţiul 47

Scrieţi după dictare cuvintele de mai jos şi despărţiţi-le în silabe. Spuneţi din ce silabă face parte grupul de litere „ie“ : iepure, ieşire, ied, viezure, miezul, fierul, pieptul, cuierul.

Exerciţiul 48

Scrieţi după dictare :

Andrei şi Daniela au plecat la teatru. Ei au găsit bilete mai ieftine. La intrare e multă lume. Un om nepoliticos îşi croieşte drum cu pieptul. Lumea protestează, dar el nu aude.

Scrierea substantivelor
care conţin grupul de litere „oa“

Exerciţiul 49

Treceţi substantivele de mai jos la alt număr şi scrieţi-le în caiete. Despărţiţi-le în silabe şi spuneţi în ce silabă se află grupul „oa“.

om, porţi, ploi, şcoli, foi, oi.

Exerciţiul 50

Scrieţi cîte o propoziţie cu fiecare din cuvintele obţinute în exerciţiul de mai sus.

Exerciţiul 51

Puneţi în locul punctelor cuvintele care lipsesc.

Şi să vadă sfîntul .....
Într-o zi de .....
Hora ..... cea frăţească
Pe cîmpia românească

(V. Alecsandri — Hora Unirii

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 52

Scrieți după dictare :

Ploaia s-a oprit. Pe cer apare soarele cu razele lui blînde. Oamenii harnici au umplut cîmpul. Ei se grăbesc să termine lucrul pentru că a doua zi e sărbătoare.

Adjectivul

Exercițiul 53

Subliniați cuvintele care exprimă însușiri din următoarele texte :

a) „Șiruri negre de cocoare
Ploi călduțe și ușoare
Fir de ghiocel plăpînd
Cîntec îngînat în gînd
Sărbătoare"

Otilia Cazimir — Pentru tine, primăvară

b) „O ploaie rece și subțire cădea neîntrerupt. Pămîntul desfundat era moale și cleios. Prin văzduhul închis veneau, de departe, împușcături înăbușite."

M. Sadoveanu — Luarea Griviței

c) „Din această pricină, împărăteasa cea negricioasă și frumoasă și împăratul, dimpreună cu copiii lor, mai trăiesc și azi, frumoși, tineri și voinici..."

Tudor Arghezi — Piatra pițigoiului

d) Astfel printre trestii tinere-nverzite
Un stejar întinde brațe veștejite."

Dimitrie Bolintineanu — Mircea cel Mare și solii

Exercițiul 54

Pentru substantivele : clasă, oraș, împărătească, urs, copaci, găsiți însușurile potrivite dintre : fioros, luminoasă, verzi, frumoasă, mare.

Formulați propoziții.

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 55

Găsiți cel puțin trei însușiri pentru fiecare din următoarele substantive :

flori .....
copii .....
pădure .....
cîine .....
stradă .....

Exercițiul 56

Găsiți substantivele care pot avea următoarele însușiri :

— verde, deasă, desfrunzită .....
— tăios, rece, uscat .....
— flămînde, mici, gureșe .....
— albă, pufoasă, strălucitoare .....

Exercițiul 57

Alcătuiți o compunere scurtă în care să folosiți următoarele adjective : calde, albă, verzi, gingași, verde, crud, delicați, frumoase, senin.

Recunoașteți anotimpul și dați un titlu corespunzător compunerii realizate de voi.

Exercițiul 58

Recunoașteți adjectivele din următoarele texte și completați un tabel după modelul dat :

Adjectivul	Substantivul a cărui însușire o exprimă

a) „Pe o stîncă neagră, într-un vechi castel
Unde curge-n vale, un rîu mititel
Plînge și suspină tînăra domniță
Dulce și suavă ca o garofiță."

Dimitrie Bolintineanu — Mama lui Ștefan cel Mare

b) „C-o trăsură largă, pe arcuri moi, trasă de patru cai iuți de stepă, ieșirăm în peisajul cenușiu, lăsînd în urmă morile de vînt ale Tulcei."

M. Sadoveanu — Despre Dobrogea

Scanned with OKEN Scanner

c) „Cu părul nins, cu ochii mici
Şi calzi de duioşie
Aievea parc-o văd aici
Icoana firavei bunici
Din frageda-mi pruncie."

Ştefan Octavian Iosif — Bunica

d) Lăcusta verde, mare, s-a prins de năframa ferestrei. E un ac de zmalţuri transparente şi lucii."

Tudor Arghezi — Lăcuste

e) „Pămîntul ţării l-am umblat ades ;
Din munţii vineţi pînă-n linul şes,
Din piscuri pînă-n galbene ogoare."

Miron Radu Paraschivescu — Cîntare României

f) „Mergînd la pas cu trăsura, vedeam gospodării pline, cu vite, cu pîine strînsă. Uşor puteai deosebi casa românului, mai curată, mai luminoasă şi mai ridicată de la pămînt."

M. Sadoveanu — Despre Dobrogea

g) „Şi din ouă străvezii
O să scot pîn' la Florii
Pui mărunţi şi aurii
Grămăjoare moi de puf
Cu codiţa pămătuf
Cu ochi negri de mărgele
Cu picioare subţirele
Şi la cioc trandafirii."

Otilia Cazimir — Harnică

h) „Într-un fund de mahala văd o cocioabă veche, pleoştită, îngropată în pămînt pînă la fereşti ; geamurile sînt murdare, sparte şi cîrpite cu hîrtie ; înăuntru e lumină vînătă, fumurie ; pe pereţii umezi sînt pîraie de ploaie."

Alexandru Vlahuţă — În ajunul Crăciunului

i) „Şi-n ochii lui de vultur, adînci, vioi şi mari
Treceau lucioase umbre de eroi legendari."

Vasile Alecsandri — Sergentul

Scanned with OKEN Scanner

j) „E înalt, adus puțin de spate, o barbă stufoasă și-un păr lung, nepieptănat, lățos, îi dă o înfățișare aspră, sălbatică."

Alexandru Vlahuță — Singurul amic

Exercițiul 59

a) Alegeți adjectivele din cuvintele de mai jos.

Pentru fiecare adjectiv recunoscut găsiți cît mai multe substantive.

ploaie, răsare, mică, ochi, rotundă, citește, acru, carte, galben, viteaz, paznic, curajos, fragedă, parc, blînd, compunere.

b) Pentru substantivele pe care le veți recunoaște găsiți adjective potrivite.

Exercițiul 60

Puneți în locul punctelor adjectivele potrivite.

Ghiocelul își înalță lujerul . . . . . , ... În vîrful lui strălucește floarea . . . . . și . . . . . ca neaua.

Petalele . . . . . se deschid și o rază . . . . . de soare le mîngîie.

Cu glas . . . . . și . . . . . ghiocelul a început să-și trezească vecinii.

Mugurii . . . . . se întreabă :

— Oare o fi venit cu adevărat . . . . . primăvară ?

Exercițiul 61

Recunoașteți adjectivele și completați tabelele după modelul dat :

„Peste fagi cu vîrfuri sure
A căzut amurgul rece.
Înserarea mută trece
Furișată prin pădure (...)
. . . . . .

A venit
Dinspre cîmpie
Vuiet greu de fierărie (...)
. . . . . .

Scanned with OKEN Scanner

Dar din urmă-i din tufişuri,
De prin tainice-ascunzişuri
Se ivesc, pe jumătate
Păsărele ciufulite,
Alarmate şi-ngrozite :
Cine-i ?... Ce-i ? Ce-a fost pe-aici ?
Ciripesc cu glasuri mici
Cinteze şi pitulici

George Topîrceanu — Acceleratul

Adjectivul	Substantivul a cărui însuşire o exprimă	Numărul substantivului

Treceţi substantivele la alt număr decît cel din text şi realizaţi acordul adjectivelor cu substantivele pe care le lămuresc

Substantivul	Numărul substantivului şi al adjectivului	Adjectivul care exprimă însuşirea substantivului

Exerciţiul 62

Puneţi în locul punctelor adjectivele corespunzătoare şi refaceţi proverbele.

Paza . . . . . trece primejdia . . . . . .
Merele . . . . . strică pe cele . . . . . .
Adună bani . . . . . pentru zile . . . . . .
Pisica . . . . . zgîrie rău.
Buturuga . . . . . răstoarnă carul . . . . . .
Vorba . . . . . mult aduce
Prietenul . . . . . la nevoie se cunoaşte.

Exerciţiul 63

a) Formaţi adjective din următoarele substantive :

portocală	întuneric
aramă	cafea
frig	vişină
argint	bucurie
lumină	frică

Scanned with OKEN Scanner

b) Alcătuiți propoziții cu cel puțin patru perechi.
Exemplu : portocală — portocaliu

Exercițiul 64

Recunoașteți adjectivele și arătați rolul lor în propoziție.

a) „Neguri albe, strălucite,
Naște lună argintie".

M. Eminescu — Crăiasa din povești

b) „Lacul codrilor albastru
Nuferi galbeni îi încarcă."

M. Eminescu — Lacul

c) „În lacul cel verde și lin
Răsfrînge-se cerul senin
Cu norii cei albi de argint" (...)

M. Eminescu — Frumoasă-i

d) „Toamna cu-a ei albă frunte
Și cu galbeni-i conduri
A lăsat argint pe munte
Și rugină pe păduri."

George Topîrceanu — Balada munților

Exercițiul 65

Alcătuiți o compunere scurtă în care să folosiți și adjectivele din textele de mai sus. Găsiți-i un titlu potrivit.

Pronumele

Exercițiul 66

Refaceți textul înlocuind substantivele care se repetă supărător cu pronumele corespunzătoare.

Copiii din clasa mea sînt în curtea școlii. Copiii s-au împărțit pe echipe. Meciul a început. Elevii din celelalte clase privesc cu interes. Elevii își încurajează prietenii.

Scanned with OKEN Scanner

Răzvan are mingea. Răzvan se apropie de poartă. Un şut puternic şi golul e gata. Cîştigătorii sînt fericiţi. Cîştigătorii se îmbrăţişează. Cu cîştigătorii ne bucurăm şi noi.

Exerciţiul 67

Recunoaşteţi pronumele învăţate din următoarele texte:

a) „La noi sînt codri verzi de brad
Şi cîmpuri de mătasă
. . . . . .
La noi sînt cîntece şi flori
Şi lacrimi multe, multe"

Octavian Goga — Noi

b) „Ele se duc, cercetează, umblă şi aduc (...)".

T. Arghezi — Pe o palmă de ţărînă. Furnicile

c) „Noi ne ducem la bunicuţa şi la bunicul."

M. Sadoveanu — Sfat cu Sora Soarelui

d) „Şi-ţi mai scriu, aşa, să ştii,
Că eu nu-ţi cer jucării,
Cum ţi-ar cere alţi copii
Însă nu m-aş supăra
Dacă tot mi-ai da ceva !"

Otilia Cazimir — Scrisoarea

e) „Voi aţi cîntat cu glas fierbinte
Naturii calde imnuri sfinte
Ori doine dragi...

G. Coşbuc — Vestitorii primăverii

f) „Vom cînta şi noi ce-om şti
Cîntece din carte
Şi de va putea veni
Vîntul, şi el va doini
Că e dus departe."

G. Coşbuc — Concertul primăverii

Scanned with OKEN Scanner

g) „Schimbă-ţi numele mi-a zis
şi i-am răspuns :
tu vrei să fii altul
. . . . . .
Cum o să-mi schimb numele ?
El mi-a spus :
Tu te-ai născut pe genunchii mei
Eu te ştiu de cînd te-ai născut
El nu m-a auzit, căci el
se gîndea în altă parte.

Nichita Stănescu — Lupta lui Iacob cu îngerul

Exerciţiul 68

Scrieţi după dictare textele următoare. Recunoaşteţi pronumele şi explicaţi folosirea liniuţei de unire (facultativ).

a) „Şarpe, tu mi-ai cerut prietenia, eu ţi-am dat-o. M-am luptat cu primejdia şi am ieşit la uscat cu bine. Fă-mi şi tu hatîrul acum şi dă-te jos, ca să ne măsurăm, cine e mai lung ? Apoi mă vei mînca în bunăvoie.

— Ei, haide, de, să nu zici că nu ţi-am fost prieten ! (...) Cum îl văzu jos, se repezi cu coarnele de sfărîmă capul şarpelui, şi-l strivi, călcîndu-l cu copitele lui cele tari."

Petre Ispirescu — Ţapul şi şarpele

b) „— Ee ! apoi nu te-ndrăci, că te-ndrăcesc ! se răsti cu supărare moşneagul. Ieri mi-ai furat luleaua şi mi-ai rupt-o. Am cumpărat alta de la Mutu ; am dat zece bani. Cu acele parale mai bine beam rachiu. Ia să-mi dai cuşma, că asta costă o avere.

Calul îi dădu cuşma, întoarse către mine un ochi cu lucire verzuie şi rînji.

— Ce ţi-a spus ?

— Zice că dacă te-a prinde aici, te mănîncă cu tot cu pantaloni, mormăi cam supărat vizitiul. Zice ca să-i dai pace."

M. Sadoveanu — Băieţel

Exemplu : mi-ai cerut — ai cerut mie.
mi, îmi,
p

Scanned with OKEN Scanner

Alcătuiţi propoziţii în care să se găsească următoarele forme ale pronumelui personal (facultativ).

a) eu, mie, îmi, mi-__, __mi, pe mine mă, m__
b) tu, ţie, îţi, ţi-, -ţi, pe tine, te
c) el, lui, îl, -l, l-, i-, -i
d) ea, ei, îi, -i, i-, pe ea, o
e) noi, nouă, ne, ni, pe noi
f) voi, vouă, vă, vi, pe voi, v-
g) ei, lor, le, pe ei, îi, i, i-, -i
h) ele, lor, le, pe ele, le-, -le

Exerciţiul 70

a) Construiţi patru propoziţii în care subiectul să fie exprimat prin substantiv.

Înlocuiţi substantivul cu rol de subiect cu pronumele corespunzător.

b) Alcătuiţi patru propoziţii în care să se afle cîte un pronume cu rol de parte secundară de propoziţie.

Numeralul

Exerciţiul 71

Subliniaţi numeralele din următoarele texte :

a) Românul are şapte vieţi
În pieptu-i de aramă."

Vasile Alecsandri — Peneş Curcanul

b) „Erau odată într-un sat doi fraţi (...)"

Ion Creangă — Dănilă Prepeleac

c) „Două pitulici
Adună furnici
Şi două rătuşte
Răsucesc găluşte."

Otilia Cazimir — Un cămin de păsărele

Scanned with OKEN Scanner

d) „Clasa avea şaisprezece bănci ; băncile aveau şi şaisprezece „monitori“ ; peste monitori erau trei „monitori generali“.

Barbu Şt. Delavrancea — Domnul Vucea

e) „De vreo şase ani sau şapte
Ochii-i zac, peceţi de noapte.“

Tudor Arghezi — Hoţu'

f) „Cei trei lucrători
Au muncit din noapte-n zori,
Şi din zori în noapte
Alte zile, şapte.“

Tudor Arghezi — Facerea lumii

g) „Într-o zi s-a pomenit
Ciufulit dar mulţumit
Că visase că bătea
Cinci dulăi şi o căţea.“

Tudor Arghezi — Inscripţie pe coteţul lui Hoţu'

h) „În adevăr, minunat cîntăreţ a dat Dumnezeu primăverilor (...)
Mii de poeţi ai tuturor popoarelor l-au celebrat în toate limbile, de mii şi mii de ani.“

M, Sadoveanu — Privighetoarea

i) „Stupul lor de pe vîlcea
Stă păzit într-o broboadă
De trei plopi înalţi, de nea
Pe o blană de zăpadă“.

Tudor Arghezi — Stupul lor

j) „Aveam în pod doi berbeci năpîrliţi, trei vaci fără picioare şi un armăsar, care sta în pod fiindcă era de lemn şi vopsit cu pensula verde.“

Tudor Arghezi — Cartea cu jucării — Hoţul

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 72

Scrieți cu litere următoarele numere :

11 .....
16 .....
17 .....
18 .....
31 .....
123 .....

Verbul

Exercițiul 73

Subliniați verbele din următoarele texte :

a) „Pasărea zbura în jurul nostru. Veni cu un viermișor în plisc. Toți puii căscaseră ciocurile lacome. Pasărea dădu viermișorul celui mai slab și mai mic. Pe urmă se așeză pe marginea cuibului, cu fața spre noi și cu aripioarele zbîrlite (...)"

Cezar Petrescu — Cuibul de păsărele

b) „În fiecare zi, Ion rîndașul mă chinuiește, mă suduie, mă bate, încarcă prea tare căruciorul, nu-mi dă fîn și grăunțe, nu m-adapă".

M. Sadoveanu — Ianoș Năzdrăvan

c) „Licuricii luminează calea. În frunte merg un bătrînel și o bătrînică. După ei vin patru prichindei. Ei duc un pătuț împodobit cu flori.

Pe pătuțul acela sta o domniță. Cunună de maci poartă domnița pe frunte."

Mihai Sadoveanu — Dumbrava minunată

d) „Vaporașul nostru porni înainte, prin apropierea malului. Case pescărești rare, se arătau pe ici-colo, pe grindul ridicat. Văzurăm lîngă un trunchi bătrîn, înnegrit, de răchită, luntrea cea albastră priponită, legănîndu-se".

M. Sadoveanu — O cherhana

Scanned with OKEN Scanner

e) „A cîntat şi cîntă ciocîrlia biruitorul cîntec al muncii, va cînta necontenit şi de azi înainte; totuşi un vînt mai rece decît toate, vîntul sfîrşiturilor va mătura totul."

M. Sadoveanu — Ciocîrlia

Exerciţiul 74

Subliniaţi verbele din textul de mai sus şi, în funcţie de momentul cînd se petrece acţiunea, încadraţi-le în tabelul de mai jos.

Scrieţi şi voi încă cinci verbe pentru fiecare coloană.

Ieri	Azi	Mîine

Exerciţiul 75

Recunoaşteţi verbele şi arătaţi cîte persoane efectuează acţiunea (una sau mai multe).

a) „O saluţi, o chemi şi vine
Din ce-i spui şi ce-i vorbişi
Ea se uită lung la tine
Dintr-o parte şi pieziş."

T. Arghezi — Gîri-Gîri

b) „Însă el fură şi acum. Vine din pod. Noi nu l-am întîlnit niciodată pe scară, se fereşte de noi, însă copiii l-au văzut de mai multe ori cum vine, cum deschide dulapul, cum desface borcanele şi cutiile, cum le goleşte şi cum fuge îndărăt."

T. Arghezi — Cartea cu jucării — Hoţul

c) „A trecut şi s-a lovit
A lătrat. O fi simţit.
A-nţeles că pe aici
Umblă-n tufe un arici."

T. Arghezi — Hoţu'

d) „A început de ieri să cadă
Cîte-un fulg, acum a stat
Norii s-au mai răzbunat
Spre apus, dar stau grămadă
Peste sat.

. . . . . .

Scanned with OKEN Scanner

Sînt copii. Cu multe sănii
De pe coastă vin țipînd
Și se-mping și sar rîzînd
Prin zăpadă fac mătănii
Vrînd-nevrînd."

George Coșbuc —Iarna pe uliță

Exercițiul 76

Subliniați verbele și arătați rolul lor în propoziție.

„Un salcîm privi spre munte
Mîndru ca o flamură /
Solzii frunzelor mărunte
S-au zburlit pe-o ramură /

Mai tîrziu o coțofană
Fără ocupație
A adus o veste-n goană /
Și-a făcut senzație /

. . . . . .

Zvonul prin livezi coboară /
Colo jos pe mlaștină
S-a-ntîlnit un pui de cioară
C-un bîtlan de baștină /

Și din treacăt îi aruncă
Altă veste stranie /
C-au pornit-o peste luncă
Frunzele-n bejanie !"

George Topîrceanu —Rapsodii de toamnă

Exercițiul 77

Recunoașteți subiectele și predicatele din următorul text și completați tabelul.

„Mihnea încalecă /
Calul său tropotă /
Fuge ca vîntul ; /
Sună pădurile / ; fîșie frunzele / ; geme pămîntul / ;
Fug lighioanele /, zbor cucuvelele, /
Luna dispare /,
Cerul se-ntunecă /, munții se clatină /
Mihnea tresare /"

Dimitrie Bolintineanu — Mihnea și baba

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul	Prin ce este exprimat subiectul		Predicatul	Momentul acțiunii	Prin ce este exprimat predicatul
	Felul	Numărul			Cîte persoane fac acțiunea — una sau mai multe

Exercițiul 78

Puneți verbele din paranteze la forma corespunzătoare cerută de text:

LA SĂNIUȘ

Afară ninge liniștit. Copiii (a se aduna) pe derdeluș. (A se auzi) multe glasuri vesele. Noi ne- (a urca) pe sanie. Ea (a zbura) la vale cu viteză. Vîntul ne (a sufla) pe la urechi. Cei din jur abia (a se zări). Cînd (a ajunge) la capătul pistei, sania (a se răsturna).

Exercițiul 79

Recunoașteți verbele din următorul text.
Arătați cîte persoane fac acțiunea (una sau mai multe). Schimbați forma verbelor după modelul din tabel.

„Plîngem, da, că prea ne doare!
Nu pe noi! Crescuți în chin,
Ne-amintim de-un cer cu soare
Și-l cunoaștem cel puțin!
Plîngem pe copii, sărmanii,
Că-ntr-al temniții mormînt
Își încep în noapte anii, (...)

Plîngem, da, și strîns ne strîngem
(...)
Dar să știți că nu ne plîngem
Ca nebunii cari se tem."

George Coșbuc — Pentru libertate

Verbul	Cîte persoane fac acțiunea	Trecerea la altă formă
plîngem	mai multe	plîng

Scanned with OKEN Scanner

EXERCIȚII RECAPITULATIVE

* Alcătuiți cel puțin trei propoziții cu subiectul „bunica".

* Formulați o propoziție simplă în care predicatul „povestește" să se afle pe locul al doilea.

* Scrieți propoziția simplă din exemplul:

Razele călduțe ale soarelui mîngîie obrajii bucălați ai copiilor.

* Alcătuiți o propoziție simplă în care subiectul să fie exprimat prin substantiv comun, numărul plural.

* Transformați în propoziție dezvoltată următoarea propoziție : Rîndunica zboară.

* Scrieți două propoziții dezvoltate în care să existe două adjective pe lîngă substantivul cu rol de subiect.

* Alcătuiți o propoziție în care substantivul „scriitor" să aibă rol de subiect.

* Construiți o propoziție în care cuvîntul „poet" să aibă rol de altă parte de propoziție.

* Alcătuiți o propoziție dezvoltată în care adjectivul „muncitor" să se afle pe lîngă un substantiv cu rol de subiect.

* Alcătuiți o propoziție dezvoltată în care subiectul să se afle pe locul întîi, iar predicatul să fie exprimat numai prin verb. Pe lîngă substantivul cu rol de subiect să fie o parte secundară exprimată prin adjectiv, iar pe lîngă verbul cu rol de predicat să fie o altă parte secundară exprimată prin substantiv.

* Construiți o propoziție simplă în care să aveți două substantive.

Dezvoltați propoziția adăugînd două adjective după fiecare substantiv.

* Construiți propoziții după formulele :

S	P
s	v

S	P
s	v+adj.+adj.

P	S
v+s.p.	

S	P	a.p.
p	v+s	adj.

S	P
s	v+s

S	P
sss	v

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 80

Scrieți o compunere scurtă în care să existe toate părțile de vorbire învățate. Dați-i un titlu potrivit. Completați tabelul.

Substantive	Adjective	Pronume	Numerale	Verbe

Exercițiul 81

Citiți cu atenție textul. Recunoașteți ce părți de vorbire sînt cuvintele subliniate și ce rol au în propoziție.

VIA UNCHIULUI MEU

Unchiul Nicolae locuiește în satul Jarîștea din Vrancea. În tinerețe a sădit o *vie*. O îngrijea împreună cu mătușa Ana.

Acum el și *via* sînt bătrîni. Mătușa Ana îl chema pe tata să *vie* la *vie*. El îi ajuta la săpatul, legatul și culesul viței de *vie*.

Ce buni sînt strugurii culeși de curînd din *vie!*

Scanned with OKEN Scanner

GRAMATICA. ORTOGRAFIE. PUNCTUAȚIE

clasa a IV-a

PROPOZIȚIA

Exercițiul 1

Subliniați verbele care pot fi predicate. Arătați cîte propoziții sînt în acest enunț. Delimitați propozițiile.

a) „Ea lăsa fusul, rîdea, îmi desfăcea părul cîrlionțat în două și mă săruta în creștetul capului."

Barbu Șt. Delavrancea — Bunica

b) „A doua zi, ia Iliuță bucate în traistă. Pornește spre pădure și stă acolo ziua întreagă. Numără frunze, doarme bine, mănîncă zdravăn și se întoarce seara acasă."

Alexandru Mitru — Banul muncit

c) „Și mergînd ea acum zi și noapte, nu știu ce făcu că se rătăci. Cu toate acestea nu-și pierdu nădejdea în dumnezeu, ci merse tot înainte, pînă ce într-una din zile dis de dimineață, trecînd printr-un codru întunecos, dă de o poiană foarte frumoasă, și în poiană vede o căsuță umbrită de lozii pletoase."

I. Creangă — Fata babei și fata moșneagului

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 2

Formați propoziții cu următoarele predicate. Alcătuiți o compunere scurtă despre toamnă.

a venit, au strîns, culeg, au început, s-au adunat, au intrat, deschid, privesc.

PĂRȚILE PRINCIPALE DE PROPOZIȚIE

Predicatul

Exercițiul 3

Subliniați verbele care au rol de predicat în propozițiile următoare :

a) „Căprioara șovăi o clipă."

Cezar Petrescu — Năluca

b) „Cîntăreața luminii ș-a muncii își tremura melodia în cerul înalt".

M. Sadoveanu —Ciocîrlia

c) „Am făcut pentru tine o povestire mică de tot, cît o batistă."

T. Arghezi — Cartea cu jucării

d) „Trenul își urmează drumul de la Periș către Buftea cu mare viteză."

I. L. Caragiale — Domnul Goe

e) „Apoi a sunat clopoțelul peste larma glasurilor."

Ionel Teodoreanu — Prăvale-Baba

f) „Pe prispă o babă bătrînă și zbîrcită, culcată pe un cojoc vechi, sta cu capul ei sur ca cenușa în poalele unei roabe tinere și frumoase."

M. Eminescu — Făt-Frumos din lacrimă

g) „Departe, în nori de sînge, soarele apune."

Emil Gîrleanu — Vulturul

Scanned with OKEN Scanner

h) „Octombrie-a lăsat pe dealuri
Covoare galbene și roșii.“

George Topîrceanu — Octombrie

i) „Pe mușchiul moale, cald ca o blană a pământului, căprioara stă jos, lîngă iedul ei. Acesta și-a întins capul cu botul mic catifelat și umed pe spatele mamei lui...“

Emil Gîrleanu — Căprioara

j) „Care cu poveri de muncă
Vin încet (...)“

George Coșbuc — Noapte de vară

k) „Un liliac nedumerit
De-alura ei de domnișoară
S-a-ngălbenit, / s-a zăpăcit /
Și de emoție-a-nflorit
A doua oară.“

George Topîrceanu — Octombrie

Exercițiul 4

Subliniați predicatele exprimate prin verbul „a fi“ care pot fi înlocuite cu verbele „a exista“, „a se afla“.

a) „Curtea mea e la țară, pe malul apei“
b) „Cucoșul acela negru e ceasornicul curții mele.“
c) „Colo sub tufișul cela de agrișe, sînt cloștele.“
d) „Grămăticul curții mele e doar curcanul.“

Emil Gîrleanu — În curtea mea

e) „O povestire e o jucărie.“

Tudor Arghezi — Cartea cu jucării

f) „Ianoș era un măgăruș cenușiu, cu o cruce neagră în spinare. Era o ființă tare cumsecade, răbdătoare și supusă.“

Mihail Sadoveanu — Ianoș Năzdrăvan

g) „Cartea lui a fost pentru mine mîngîiere în multe ceasuri amare.“

M. Sadoveanu — despre Ion Creangă

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 5

Dați exemple de cel puțin patru propoziții ale căror predicate să fie exprimate prin verbul „a fi".

Exercițiul 6

Subliniați predicatele din următoarele propoziții. Arătați din ce sînt formate (prin ce sînt exprimate).

a) „Cei mai frumoși ghiocei prin mărăcini se găsesc.
Copacul cu rădăcini adînci nu se teme de furtună.
În țara orbilor chiorul e împărat.
Meșteșugul e brățară de aur.
Merele frumoase sînt uneori viermănoase.
Omul este tare ca fierul și slab ca oul.

Proverbe

b) „Obrajii bunicului erau roșii și calzi".

Barbu Șt. Delavrancea — Bunicul

c) „Era un vînt mare, / care ridica apele în spulber, / îndoia răchițile luncilor prelung, / apoi le ridica, / le zbătea / și le învăluia, / parcă voia / să le smulgă."

M. Sadoveanu — Diavolul bălții

d) „Peste cîteva zile umblă el la rădăcina pomului / ca să vadă / ce-i fac banii. L-au trecut sudorile. Banii dispăruseră. Caută. Se învîrtește. Numără din nou pomii .....
Cineva îi furase. Îl văzuse / cînd s-a ascuns / și umblase pe urmele lui."

Cezar Petrescu — Iscusința orbului

Exercițiul 7

Scrieți trei propoziții în care predicatul să fie exprimat prin verbul „a fi", trei propoziții în care predicatul să fie exprimat prin verbul „a fi" și un adjectiv și alte trei propoziții cu predicatul alcătuit din verbul „a fi" și un substantiv.

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul

Exerciţiul 8

Subliniaţi predicatele cu o linie şi subiectele cu două.

a) „Dascălul nostru era un holtei frumos, zdravăn şi voinic."

I. Creangă — Amintiri din copilărie

b) „Anul trecut grădina fusese galbenă de sunătoare."

T. Arghezi — Pe o palmă de ţărînă

c) „Ferestrele şi uşile aveau rame de lemn frumos lucrate, înflorate şi vopsite în roş şi albastru. Pajiştea era curată."

M. Sadoveanu — Meşterul Blîndu

d) „A fost odată o toamnă dulce şi lungă . . . . . .
Piţigoiul nu mai văzuse niciodată o împărătească de culoarea ei (...).
Împărăteasa de acum era negricioasă, şi, cu toate acestea, neînchipuit de frumoasă."

T. Arghezi — Piatra piţigoiului

e) „Satul meu e interesant prin oamenii lui. În sat la noi sînt gospodari foarte deştepţi şi foarte harnici."

M. Sadoveanu — În satul unui prieten

f) „Nevasta acestui sărac era muncitoare şi bună la inimă."

Ion Creangă — Dănilă Prepeleac

Exerciţiul 9

Construiţi propoziţii cu substantivul „muncitoare" şi apoi cu adjectivul „muncitoare". Subliniaţi subiectele şi predicatele acestor propoziţii.

Exerciţiul 10

Recunoaşteţi subiectele şi predicatele şi arătaţi prin ce sînt exprimate. Completaţi tabelul.

Scanned with OKEN Scanner

Subiectele	Prin ce sînt exprimate	Predicatele	Prin ce sînt exprimate

a) „Satul lor, foarte mare, e frumos /; oamenii, gospodari buni, au păstrat înfățișarea, portul, graiul, curat românește."

M. Sadoveanu — Niculițel

b) „Limba românească e la sine acasă o împărătească bogată."

M. Eminescu

c) „Limba română este patria mea."

Nichita Stănescu

d) „Pe vîrf de deal, în largul de zăpadă
Bătrîn stingher stejarul e de pază."

Octavian Goga — Stejarul

e) „Pentru paserile bălții eu am o dragoste deosebită..."

M. Sadoveanu — Pe Dunărea Veche

f) „Era odată o capră / care avea trei iezi.
Aproape de casa ei era o groapă adîncă."

I. Creangă — Capra cu trei iezi.

Exercițiul 11

Transformați propozițiile dezvoltate în propoziții simple.

a) „Pe malul apei se-mpletesc
Cărări ce duc la moară."

George Coșbuc — Mama

b) „Un băietan ș-o fetiță, roșii și bucălăi, sărutară mînele lui „tata-moșu"."

Barbu Șt. Delavrancea — Bunicul

c) „Eroii mei sînt doi cocoși
De rasă, pintenați, frumoși."

George Topîrceanu — Un duel

Scanned with OKEN Scanner

d) „Greierele ţinuturilor noastre e un gîndăcel negru-lucios cu cap mare şi cu mustăţi lungi. În livezile liniştite, în fînaţurile pline de soare (...) el îşi începe cîntecul. Iarba e fragedă, / florile pomilor au căzut, / înfloresc salcîmii şi teii ; / sfios şi dulce îşi tremură greierul cîntecul mărunt în dulceaţa primăverii."

M. Sadoveanu — Greierele şi furnica

e) „Azorică mîrîia (...) Căţelul acesta era mititel şi neînsemnat şi mai ales foarte neprietenos, / pe cînd Hector de la madama Sura, în cealaltă parte a casei noastre, era un cîne mare, cu păr negru şi lustruit."/

M.Sadoveanu — Băieţel

f) „Fata babei era slută, leneşă, ţîfnoasă şi rea la inimă. Fata moşneagului însă era frumoasă, harnică, ascultătoare şi bună la inimă."

Ion Creangă — Fata babei şi fata moşului

Exerciţiul 12

Subliniaţi subiectele şi predicatele. Explicaţi de ce s-a folosit virgula.

a) „Trandafirul cel înfocat, crinii de argint, lăcrămioarele sure ca mărgăritarul, minorosiţele viorele şi florile toate s-adunară.„

M. Eminescu — Făt Frumos din lacrimă

b) „Acolo erau biserici, călugări, cîntări şi cetanii, după datina cea adevărată şi ortodoxă."

M. Sadoveanu — Lipovenii

c) „Dragi-mi erau mama şi tata, fraţii şi surorile şi băieţii satului."

Ion Creangă — Amintiri din copilărie

d) „Mesteceni, plopi şi ulmi se ridicau la deal pe costişă, cu ramurile încurcate şi neclintite în vîltoarea asfinţitului. De acolo de sus, curgea parcă pe sub arcurile ramurilor un păienjeniş de ape trandafirii. Şi în tăcerea poieniţelor, pe un gheb de pădureţ bătrîn, o ciocănitoare vesti sosirea drumeţilor."

M. Sadoveanu — Dumbrava minunată

Scanned with OKEN Scanner

e) „Platanii, stejarii, castanii, teii, plopii, salcia, răchita şi brazii întovărăşesc paşii cititorului de-alungul parcului descîntat."

Tudor Arghezi — Cu bastonul prin Bucureşti

Exerciţiul 13

Alcătuiţi propoziţii simple după schemele :

S P (ce face ?)
P S (ce face ?)
P S *** (ce fac ?)

P (ce este ?) S
S P (cum este ?)
S P (cum sînt ?)

Exerciţiul 14

Construiţi propoziţii simple după următoarele modele gramaticale (scheme) :

S P
s v

S P
s v+adj.

S P
s v+s

S P
s v+adj.+adj.

P S
v p

S P
p v+s

S P
n v

Exerciţiul 15

Scrieţi o propoziţie simplă cu subiectul exprimat prin substantiv comun, numărul plural, genul masculin, iar predicatul să fie exprimat prin verb.

Exerciţiul 16

Transformaţi propoziţia simplă în propoziţie dezvoltată prin adăugarea unei părţi secundare exprimată prin adjectiv.

Scanned with OKEN Scanner

PĂRȚILE SECUNDARE DE PROPOZIȚIE

Exercițiul 17

Recunoașteți părțile principale de propoziție. Subliniați părțile secundare.

a) „Colo-n vale la fîntînă
Două fete spălau lînă."

Vasile Alecsandri — Ursiții

b) „Dar amărăciunea a izvorît și din firea lui iscoditoare, deosebită de firea celorlalți.„

I. Al. Brătescu-Voinești — Niculăiță Minciună

c) „Prin acel întuneric des și nepătruns, Făt-Frumos vedea albind o umbră de argint, cu păr de aur despletit, rătăcind, cu mîinile ridicate și palidă.„

M. Eminescu — Făt-Frumos din lacrimă

d) „Așa a pătimit cu el, anul trecut, Vlad Ciobanul, de la Stîna Muncelului."

Cezar Petrescu — Ciobanul și hangiul

e) „Fapta bună / este pentru om cunună."
„Munca sfințește locul."

f) „Acolo crestele munților sînt acoperite tot anul cu zăpadă și cu gheață."

Legenda ciocîrliei

g) „Cu penetul ca sideful
Strălucește-o porumbiță
Cu căpșorul sub aripă
Adormită sub o viță."

M. Eminescu — Cu penetul ca sideful

h) „Iar în mijlocul lui, pe o insulă de smarald, înconjurată de un crîng de arbori verzi și stufoși, se ridica un mîndru palat de o marmură ca laptele, lucie și albă."

M. Eminescu — Făt-Frumos din lacrimă

Scanned with OKEN Scanner

i) „Într-o sală-ntinsă, printre căpitani,
Stă pe tronu-i Mircea încărcat de ani.
. . . . . .
Astfel după dealuri verzi şi numai flori
Stă bătrînul munte albit de ninsori."

Dimitrie Bolintineanu — Mircea cel Mare şi solii

Exerciţiul 18

Recunoaşteţi părţile secundare de propoziţie şi completaţi tabelul :

Partea secundară de propoziţie	Prin ce este exprimată	Cuvîntul determinat	Ce este ca parte de vorbire

a) „Ziua stătea (...) în tufişurile de zmeură din livadă."

Cezar Petrescu — Năluca

b) „Bătălia s-a sfîrşit. Un chiot de bucurie a răsunat din curţile vecine."

Cezar Petrescu — Cu zmeul

c) „Goe este în coridor."

I. L. Caragiale — Domnul Goe

Exerciţiul 19

Analizaţi propoziţiile. Stabiliţi felul lor. Dezvoltaţi-le adăugînd cît mai multe părţi secundare de propoziţie.

Frunzele cad.
Păsărelele cîntă.
Pădurea freamătă.
Apa tremură.
Iarba se mişcă.

Exerciţiul 20

Din următoarele propoziţii scrieţi numai părţile secundare. În locul părţilor principale puneţi puncte.

Scanned with OKEN Scanner

Dintr-un tufiș iese un iepure fricos. El se uită prin poiană, într-o parte și în alta. Nu zărește vreo primejdie. Iepurele sare în sus de bucurie. Acum se joacă fără frică.

Atributul

Exercițiul 21

Subliniați atributele și arătați prin ce sînt exprimate și pe cine determină.

a) „Acum era o dimineață oarbă, cu neguri groase."

Nicolae Iorga — Lupta de la Podul Înalt

b) „Seara limpede și blîndă
Se coboară peste văi."

Otilia Cazimir — La iepuri

c) „Cînd pădurarul a adus-o din codru, / era un pui mic și fricos. Cu ochii mari și umezi se uita rugîndu-se la toți."

Cezar Petrescu — Năluca

d) „Pe Argeș, lîngă luncă, un deal se-nalță-n chipul Ulciorului de-argilă al vechilor olari."

Ion Pillat — Comoara

e) „Gîgîlici de aur au năvălit sub aripile cloștilor."

Emil Gîrleanu — În curtea mea

f) „Însă floarea din fereastră veghea printre frunzele ei ca o stea roșie prin încrețiturile unui nor."

M. Eminescu — Făt-Frumos din lacrimă

g) „Prin iarna din cămara zăvorîtă
Se furișează cald miros de mere."

Ion Pillat — Copil de-odinioară

h) „Înconjurat de o ceată de prichindei, cireșarul cel cîrn și ciufulit înjghebase acolo o adevărată insulă a veseliei."

Constantin Chiriță — Drum bun, cireșari

Scanned with OKEN Scanner

i) „Și suflarea aceea ușoară de vînt înfiora fața străvezie a mării, tăiată de urmele bărcilor mici și negre, cu pînzele umflate ca niște păsări cu aripile întinse.“

Jean Bart — Rătăcit

Complementul

Exercițiul 22

Subliniați complementele. Precizați cuvintele pe care le determină. Spuneți ce arată și cu ce întrebări le-ați aflat.

a) „Oamenii vîsleau domol și cu tărie.“

M. Sadoveanu — Pe Razelm

b) „Seara, tîrziu, mă întorceam cu tata de la fîn.“

Cezar Petrescu — Niculae la pepeni

c) „Trăia odată un împărat pe vîrful unui munte, într-o cetate cu două turnuri.

. . . . . .

Și de-acolo, din creștetul muntelui, li s-a despărțit cărarea.“

Legenda Mureșului și Oltului

d) „Mirele-și puse cămașă de tort de raze de lună, brîu de mărgăritare, manta albă ca ninsoarea.“

Mihai Eminescu — Făt-Frumos din lacrimă

e) „Păsărelele au zburat departe, spre alte țări cu soare mai cald. A început ploaia din cerul posomorît.“

Cezar Petrescu — Cuibul de păsărele

f) „Dintre ramuri de arin
Melancolic cornul sună.“

Mihai Eminescu — Peste vîrfuri

g) „La mijloc de codru des
Toate păsările ies,
Din huceag de aluniș
La voiosul luminiș...“

Mihai Eminescu — La mijloc de codru

Scanned with OKEN Scanner

h) „Acolo am intrat în freamătul de copii cu teamă şi cu bucurie în întîia dimineaţă."

M. Sadoveanu — Domnu Trandafir

i) „Şi-n casă, într-un colţ întunecat
Văd un copil de mama lui certat."

Panait Cerna — Mama

j) „Vîntul duduie în horn. Afară fulguieşte mereu. Vaca rage de foame în bătătură. Grivei urlă-n poartă a jale şi a pustiu."

Alexandru Vlahuţă — Socoteala

k) „Peste dealuri zgribulite,
Peste ţarini zdrenţuite
A venit aşa, deodată
Toamna cea întunecată."

George Topîrceanu — Balada unui greier mic

Exerciţiul 23

Formulaţi propoziţii după următoarele scheme :
a) P C A S A
b) S A P C C A C A.

PĂRŢILE DE VORBIRE

Substantivul

Exerciţiul 24

Scrieţi după dictare următoarele texte. Subliniaţi substantivele.

a) „Iarba a prins colţ fraged şi nou.
Livezile cu pomi s-au pavoazat cu flori albe, ca pentru o albă sărbătoare de pace (...).
Stolul cocorilor s-a rotit, vîslind cu aripile lor mari şi obosite."

Cezar Petrescu — Aurel Negru

Scanned with OKEN Scanner

b) „Privighetoarea, cîntăreața nopților ș-a iubirii, tăcuse. O linie subțire de sînge se arătase la răsărit.

Prin dumbrăvi, pe ogoare și prin văi trecea vîntișorul lin dinaintea zorilor."

M. Sadoveanu — Ciocîrlia

c) „La vorba asta, în ploaia și vîntul de-afară s-a auzit larmă mare. Au izbucnit glasuri de oameni și lătrături de cîini."

M. Sadoveanu — Povestea baciului Tomega

Exercițiul 25

Subliniați substantivele și completați tabelul :

Substantivul	Felul	Numărul	Genul

a) „Iedul, bucuros, o ia înainte sărind. Dar în aceeași clipă căprioara se oprește, ca de-o presimțire, adulmecînd. În fața ei, de supt o cetină, ochii lupului străluceau lacomi. Un salt, și iedul ar fi fost sfîșiat."

Emil Gîrleanu — Căprioara

b) „Codrul se cutremura,
Ulmi și brazi
Se clătina,
Fagi și paltini
Se pleca,
Fruntea
De i-o răcorea
Mîna
De i-o săruta,
Și cu freamăt îl plîngea."

Toma Alimoș

c) „Am văzut iarăși întinsele zăvoaie de sălcii cenușii în care intram cu grozava frică de bursuci. Frica ținea pînă ce dădeam de desișurile cu mure, cînd ne puneam la ospăț și la taifas."

M. Sadoveanu — Domnu Trandafir

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 26

Subliniați substantivele și arătați rolul lor în propoziție.

a) „Iar prin lanul răsărit
Merge vestea / c-a sosit
Craiul dimineților,
Paznicul fînețelor /
Și-ar fi tras pe-un vîrf de leasă,
Jos, la doamna preoteasă."

Duiliu Zamfirescu — Barza

b) „(...) Cît vedeam cu ochii, pe lanuri și pe ogoare, muncitorii stăteau aplecați asupra pămîntului. Ciocîrlia cînta munca lor cinstită și grea."

M. Sadoveanu — Ciocîrlia

c) „Astfel ocrotit de vecinul cel posac, într-o primăvară, fagul înalță peste vîrful mărăcinilor un mugur lunguieț și roșcat."

Simion Mehedinți — Fagul

Exercițiul 27

Alegeți substantivele din următoarele cuvinte. Folosiți-le într-o compunere scurtă.

zăpadă, rece, aleargă, derdeluș, copiii, roșu, alunecă, om, frumos, sanie, întrecere, șosea, luminoasă, mașină, a scăpat, accident, învățătură.

Exercițiul 28

Completați spațiile punctate cu substantivele din paranteză:

Copiii au plecat la ..., ... să se scalde. Au așezat ..... pe malul rîului și s-au aruncat în ..... Pe drum a trecut și ..... lui Marian. A văzut ..... în apă. Și-a amintit că i-a lăsat să-și ajute ..... la treburile gospodărești. Le-a luat hainele și le-a ascuns în ..... A plecat spre ..... fluierînd. Copiii l-au văzut și și-au amintit de îndatoririle care le aveau. Au vrut să fugă spre casă prin ....., dar nu-și găseau hainele.

(merg, grădini, cîntă, rece, rîu, hainele, bate, frumos, casă, apă, aleargă, copiii, mama, tatăl, cinci, tufiș).

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 29

Subliniați substantivele și grupați-le după gen.

a) „Soarele scăpătă spre asfințit, departe peste pămătufurile roșcate ale pădurii de trestii."

M. Sadoveanu — Taine

b) „Împăratul și adunarea înmărmuriră ; palatul de cleștar se clătină pe temelie ; cutremurul zguduia pământul ; mesele, jețurile și policandrele căzură zdrobite pe pardoseală ; oamenii nu se mai cumpăniră pe picioare."

B. Șt. Delavrancea — Palatul de cleștar

c) „Cocostîrcii clămpăneau în smîrcul de peste apă. El îi privea cu luare-aminte. Un pițigoi veni deasupra capului lui acoperit cu pălăria pleoștită, scîrțîindu-și necontenit cîntecul."

M. Sadoveanu — Un om năcăjit

Genul masculin	Genul feminin	Genul neutru

Exercițiul 30

Recunoașteți substantivele și grupați-le după număr :

a) „(...) În fața palatului, tot norodul era de față cu mănunchiurile de flori. Buciumașii, fluierarii și surlașii sunau ca de alai mare. Și cu toții se ploconeau la flăcăiandrul cu coama neagră și lucie ca păcura."

B. Șt. Delavrancea — Palatul de cleștar

b) „Într-o noapte de primăvară, s-a auzit în înălțimile albastre tînguirea ostenită a cocorilor.

Soseau din depărtările cu lumina prea albă și fierbinte, în această adevărată a lor țară, veche și neuitată (...)."

Cezar Petrescu — Aurul negru

Scanned with OKEN Scanner

Scrierea substantivelor care conţin vocale sau consoane duble

Exerciţiul 31

Despărţiţi în silabe următoarele cuvinte :

idee	acces
alee	accent
miime	accident
coordonator	accelerat

Exerciţiul 32

Scrieţi în locul punctelor cuvintele potrivite din exerciţiul anterior.

George a avut o ..... grozavă.

Noi ne plimbăm pe ..... din parc.

La şedinţa cu părinţii, doamna învăţătoare a pus ..... pe învăţătură.

Mihai este ..... de joc al echipei noastre de fotbal.

Mergînd cu bicicleta pe strada mare, Alexandru a avut un .....

Părinţii călătoresc pe calea ferată cu .....

Adjectivul

Exerciţiul 33

Subliniaţi adjectivele din textele de mai jos :

a) „Zilele cresc mereu şi cînd e vreme bună, soarele e cald şi vesel. Pe cîmpul verde se joacă mieii.

Au înfrunzit şi pădurile (...).

Mierla fluieră în zăvoi, noaptea cîntă privighetoarea, iar cucul îşi strigă numele prin pădure (...).

Şi fluturii sînt destui acum şi albi, şi galbeni...

Toată natura e în sărbătoare."

George Coşbuc — Primăvara

b) „Acolo apa cînta un cîntec surd, înfiorător ; în coş fîşîiau din cînd în cînd grăunţele ; în covată zvîcnea în pulbere fină făina, — şi o priveam cu ochii mari la toate, ca la nişte puteri suprapămînteşti.

Scanned with OKEN Scanner

Iar din pod, scoţînd capul pe o gaură rotundă, deasupra bulboanei de sub roată, priveam în unda limpede jocul peştilor (...).

Mihail Sadoveanu — Sfaturi vechi

Exerciţiul 34

Recunoaşteţi substantivele şi adjectivele din enunţurile de la punctele a şi b. Treceţi-le în tabel. Ce observaţi ?

a) „Soarele roşu, parc-ar fi ieşit din foc, se rostogoleşte peste deal. În pădurea verde se fac pregătiri pentru noapte. Vulpea cea şireată a pornit spre sat. Vîntul liniştit al serii abia mai adie.

b) „Roşul a cuprins orizontul. Verdele pădurii s-a întins peste tot.

Vulpea îşi încearcă şiretenia.

Liniştea vîntului este prevestitoare de furtună."

Punctul a		Punctul b	
Substantive	Adjective	Substantive	Adjective

Exerciţiul 35

Subliniaţi substantivele cu o linie şi adjectivele cu două. Completaţi tabelul :

Substantivul	Genul	Numărul	Adjectivul (însuşirea obiectului respectiv)

a) „Dar deodată, la o cotitură, răsare ca din pămînt o babă mărunţică şi mohorîtă, cu ochii mititei şi cu nasul coroiat. Venea încet spre cei doi tovarăşi, sprijinindu-se într-un toiegel alb.

Patrocle ciuli o clipă urechile, mîrîi uşor, apoi rămase cuminte lîngă Lizuca.„

M. Sadoveanu — Dumbrava minunată

b) „S-a ridicat, deodată, din prăpastia întunecoasă, umedă, a munţilor falnici. Şi doritor de lumină, în această dimineaţă scăldată de soare, a întins aripile ca o flamură,

Scanned with OKEN Scanner

deasupra brazilor bătrîni. S-a înălţat mai întîi, drept în sus, ca o săgeată.„

Emil Gîrleanu — Vulturul

Exerciţiul 36

Grupaţi în două coloane substantivele şi adjectivele următoare. Ce observaţi ?

lumină, fricos, luminos, prieten, umbros, somnoros, stîncă, aur, prietenos, somn, azur, stîncos, curajos, frică, auriu, azuriu.

Substantive	Adjective
lumină	luminos

Exerciţiul 37

Grupaţi adjectivele şi substantivele următoare. Ce observaţi ?

frumos, bun, înălţime, mărime, frumuseţe, înalt, bunătate, mare, adîncime, înţelept, dulce, adînc, înţelepciune, dulceaţă.

Adjective	Substantive
frumos	frumuseţe

Exerciţiul 38

Din care adjective s-au format substantivele următoare ?

Substantive	*Adjective*
albăstrele	albastru
tinereţe	.....
curăţenie	.....
răceală	.....
gălbenele	.....
gălbenuş	.....
roşeaţă	.....
albuş	.....
negreală	.....
verdeaţă	.....

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 39

Din ce substantive s-au format următoarele adjective?

Adjective	*Substantive*
ațos	ață
vișiniu	.....
rubiniu	.....
dușmănos	.....
pietros	.....
apos	.....
noros	.....
guraliv	.....
păros	.....
pletos	.....

Exercițiul 40

Formați substantive din adjectivele:

Adjective	*Substantive*
bogat	bogăție
cald	.....
alb	.....
verde	.....
sărac	.....
rece	.....
harnic	.....
bătrîn	.....

Exercițiul 41

Formați adjective din următoarele substantive. Folosiți-le în propoziții după ce le-ați trecut la numărul plural.

Substantive	*Adjective (nr. singular)*	*Adjective (nr. plural)*
argint	argintiu	argintii
os	.....	.....
frig	.....	.....
aramă	.....	.....
haz	.....	.....
purpură	.....	.....
lemn	.....	.....

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 42

Subliniați numeralele din următoarele texte :

a) „Băiatul și fata
Erau de trei zile gata.
Erau mici
Însă voinici
Rumeni, iuți și dolofani
Ca la cinci și șase ani."

T. Arghezi — Facerea lumii

b) „Într-o zi m-a chemat la o mare desfătare. Hector făcuse șase căței : doi negri, doi albi și doi cărămizii."

M. Sadoveanu — Băiețel

c) „În poiana cu arini
Unde-i locul mai ferit
Într-o zi s-au întîlnit
Două fete din vecini.

Catincuța paște-o turmă
(Trei mioare năpîrlite)
Iar Ileana ia din urmă
Șapte gîște potcovite."

Otilia Cazimir — Două fete din vecini

d) „— Știți voi ce înseamnă asta ?
— 10, a răspuns Șerban Postelnicu.
— Și ce e 10 ?
— Nota premianților, a răspuns Postelnicu.
— Da. Unul, două, trei, patru, cinci, șase, șapte, opt, nouă, zece degete laolaltă au semnul acesta : 10. Cîte mîini aveți voi ?
— Zece, a răspuns unul clipicios.
Ceilalți au rîs.
— Aveți două mîini, că dacă ați avea zece n-ați mai fi oameni.
— Da, două avem.
— Și zece degete.

Ionel Teodoreanu — Prăvale Baba

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 43

Citiți textele și recunoașteți numeralele. Alcătuiți propoziții cu cinci dintre ele.

a) „Gustul ce-i poftea
Se și împlinea.
Căci dormind cît șapte,
Din zori pînă-n noapte,
Mînca, se-nțelege,
Cît nouăsprezece."

T. Arghezi — Horă de șoareci

b) „Doi ani de zile, vreo cîțiva voinici, spoiți cu cărbuni pe ochi, foarte-ndrăzneți și foarte cruzi, băgaseră spaima-n trei hotare.

. . . . . .

În timp de un an și jumătate, cumpărase două sfori de moșie, ridicase un han și o pereche de case de piatră ; vite multe, oi, cinci cai, și mai avea, se zice, și bănet."

I. L. Caragiale — În vreme de război

c) „Au fost odată doi împărați prieteni, Crin și Bujor, stăpînind alături — cel dintîi o împărăție mare, cel de-al doilea una mai mică, și amîndoi erau văduvi. Soția lui Crin se prăpădise din facere dînd naștere la doi gemeni : Verde-voievod și Floarea-doamna, iar a lui Bujor, care născuse cu vreo cinci ani mai înainte pe Roșu-voievod... s-a mutat întru împărăția cerurilor."

I. L. Caragiale — Poveste

Exercițiul 44

Subliniați numeralele. Folosiți-le în alte propoziții.

a) „În sala cea mare a castelului, în cenușa vetrei, veghea un motan cu șapte capete.

. . . . . .

Dar Genarul, om înalt și puternic, avea un cal năzdrăvan, cu două inimi."

Mihai Eminescu — Făt-Frumos din lacrimă

b) „Și gîndul crește-n ceruri
Sonorizînd copacii
Cîte doi,
Cîte patru."

Nichita Stănescu — Cîntec de inimă

Scanned with OKEN Scanner

c) „A fost odată un împărat ş-o împărătească, care aveau trei feciori : ăl mai mare să fi avut şapte anişori, ăl mijlociu vreo şase şi Prîslea vreo patru.

. . . . . .

Cînd mai erau vreo trei luni pînă să li se-mplinească termenul, ajung ei, fără să se caute, într-un tîrg mare, unde se ţinea iarmaroc vestit o dată la zece ani."

I. L. Caragiale — Poveste

d) „Pe cel ţărm bătut de valuri,
Sus pe zare, sus pe maluri,
Sînt trei cete de oşteni,
Turci, tătari şi moldoveni.
Una-i ceata hanului,
Una-i a sultanului,
Una-i a Ştefanului !
Iar în cîmpul cel turcesc
Mii de săbii zinghenesc ;
Iar în cîmpul tătăresc
Mii de arce săgeţesc ;
Iar în cel moldovenesc
Doi luceferi strălucesc."

Vasile Alecsandri — Ştefan şi Dunărea

Exerciţiul 45

Scrieţi cu litere următoarele numerale : 9 ; 17 ; 16 ; 21 ; 14 ; 101 ; 325 ; 44.

Exerciţiul 46

Grupaţi numeralele după ceea ce exprimă : doi, cinci, al treilea, al şaselea, patru, nouă, şaisprezece, al şaptelea, primul.

Exerciţiul 47

Recunoaşteţi numeralele şi completaţi tabelul.

Numeralul	Ce exprimă	Rolul în propoziţie

La început au fost doi prieteni. Ei au găsit trei nuci. Nu ştiau cum să le împartă. Primul a propus să tragă la sorţi. Al doilea n-a vrut. Au mai venit trei copii. Unul a luat nucile să le împartă la cinci. Nu a reuşit. Au dus cele trei nuci acasă.

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 48

Subliniați pronumele din textele următoare :

a) „Dar cînd s-a născut el, ursitoarea lui le-a spus, împărătesei și femeilor din casă, să nu se sperie, fiindcă băiatul ăsta o să iasă foarte plăcut om."

I. L. Caragiale — Făt-Frumos cu Moț în Frunte

b) „Însă e și-un brotăcel
Și nu luai seama la el
Ochii lui în ochii ei
Licăresc și dau scîntei."

Tudor Arghezi — Doi frumoși

c) „Mă tem că după ce ți-au făcut pepenii cu ochiul, are să-ți joace și gîrbaciul lui nea Pandele pe spinare. Știi că nu e de glumit cu dînsul."

Cezar Petrescu — Niculae la pepeni

d) „Eu stăteam la o margine a orei,
tu — la cealaltă,
ca două toarte de amforă.
Numai cuvintele zburau între noi,
înainte și înapoi."

Nichita Stănescu — Poveste sentimentală

e) „— Știți voi ce înseamnă asta ?
— Io, a răspuns Șerban Postelnicu."

Exercițiul 49

Scrieți după dictare următorul text. Subliniați pronumele învățate.

„Bătrîna dădu să-l sărute (...)

— Încet, mamă, încet, că mă strivești, zise Neghiniță.

— Să te sărut, că-mi umplușsi casa cu dragoste cînd îmi ziseși „mamă".

— Încet, să nu mă sorbi.

Îl sărută.

— Cum mănînci tu, Neghiniță, al maichii ?

— Eu ? Eu mă satur din fum."

Barbu Șt. Delavrancea — Neghiniță

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 50

Scrieți textul și înlocuiți substantivele care se repetă cu pronumele potrivite.

Băieții au ajuns la stadion. Băieții și-au ocupat locurile și au așteptat începerea meciului. Au apărut fotbaliștii. Fotbaliștii purtau culorile clubului. Băieții i-au salutat. În tribune a apărut și o fată. Fata s-a așezat lîngă băieți. Băieții au recunoscut-o. Era o colegă a lor.

Verbul

Exercițiul 51

Scrieți după dictare următoarele texte. Recunoașteți verbele și completați tabelul după modelul de mai jos.

a) „Lizuca și Patrocle sînt în pădure. Ei stau lîngă răchită. Cioplesc o toacă din lemn de tei. O anină în vîrful unui copac. Vîntul va bate. Toaca va suna. Bunicii o să-i găsească. Toți vor fi fericiți."

M. Sadoveanu — Dumbrava minunată

b) „S-a mîhnit veverița dar s-a și mîniat. S-a pus la pîndă să prindă pe hoț. S-a ghemuit în fundul scorburii, una cu copacul, și-a așteptat.

Ce era ? Ciocănitoarea, cum o vezi : sai ici, vîră-te colea, dă de scorbură, în scorbură de alune și, cum e iscusită, a înțeles ea că-n alune trebuie să fie ceva".

Emil Gîrleanu — Cioc ! cioc ! cioc !

c) „A cîntat și cîntă ciocîrlia biruitorul cîntec al muncii ; va cînta necontenit și de azi înainte, totuși un vînt mai rece decît toate, vîntul sfîrșiturilor va mătura totul."

M. Sadoveanu — Ciocîrlia

Verbul	Timpul	Persoana	Numărul

Exercițiul 52

Transformați textul de mai jos, trecînd verbele de la persoana a III-a, numărul plural, la persoana I, numărul singular.

Scanned with OKEN Scanner

Ele au plecat de la casa bunicii şi au intrat adînc în pădure. În curînd au văzut cum se lasă întunericul greu. Au început să plîngă.

S-au oprit în loc să se orienteze. Trebuia să continue drumul şi aceasta nu era uşor.

Exerciţiul 53

Treceţi verbele din textul următor la timpul trecut şi apoi la timpul viitor. Găsiţi-i titlul potrivit.

Timpul nu stă pe (în) loc.
După o clipă vine altă clipă.
Pleacă o oră, soseşte alta.
Se sfîrşeşte o zi, începe altă zi.
Aleargă zilele una după alta, şi, cînd se adună multe la un loc, se fac ani.

Exerciţiul 54

Subliniaţi verbele şi formulaţi cu ele alte propoziţii.

a) Dorm încă vietăţile cuprinsului.

Numai ciocîrlanii, mai harnici, păşesc mărunţel pe marginea şanţului. În aer e o răcoare dulce şi-un miros sănătos de cîmp şi de pădure. Nici un zgomot, nici o mişcare, nici o adiere de vînt nu se simte (...) Brobonit de rouă, pămîntul doarme încă în lumina umedă şi nehotărîtă a dimineţii.

Alexandru Vlahuţă — Răsărit de soare (Pe Colibaşi)

b) „Totuşi cîntecul ciocîrliei pe care l-am auzit din copilărie, şi pe care l-au ascultat şi străbunii strămoşilor mei, îmi strecura în suflet un fior de jale".

M. Sadoveanu — Ciocîrlia

Exerciţiul 55

Alegeţi verbele din următoarele cuvinte. Scrieţi cu ele o compunere scurtă, despre o excursie.

Vară, munte, am hotărît, maşină, să plecăm, frumos, ne-am urcat, rece, am plecat, luminos, copii, alerga, oraş, am ajuns, era.

Exerciţiul 56

Treceţi verbele din text la alte timpuri.

Scanned with OKEN Scanner

„În acest an, după serbarea şcolară, cînd Irina se întorcea acasă, Vatică, stătea în mijlocul prispei şi dregea hamurile întocmai ca un om mare. Cînd o văzu pe sora lui, îşi ridică privirile şi spuse scurt :

— Hai mai repede, premianto ! Ia să te văz mîine la seceră, tot premiantă eşti ?“

Marin Preda — Prima lecţie

Exerciţiul 57

Subliniaţi verbele şi completaţi tabelul.

Verbul	Numărul	Persoana	Timpul

„Chiar acum din crîng venii
Şi c-o veste bună !
Iarăşi e concert, copii ;
Merg şi eu, şi tu să vii,
Mergem împreună.

Vrei programă, lămurit ?
Stai puţin, să caut...
Cucul un solist vestit,
De prin alte părţi venit,
Va cînta din flaut.

Cîntăreaţa dulce-n grai
Cea numită „perla“
Cîntăreţilor din mai“,
Dulce va doini din nai
Multe doine, mierla,
. . . . . .“

George Coşbuc — Concertul primăverii

Exerciţiul 58

Formulaţi propoziţii cu următoarele grupuri de cuvinte :

a) n-am luat — ne-ai luat
n-au luat — ne-au luat
ne-am luat

Scanned with OKEN Scanner

b) le-am scris — le-aţi scris
le-ai scris
le-au scris

c) te-a văzut — te-au văzut
te-ai ascuns

d) m-a auzit — m-aş duce
m-au auzit — m-am ascuns

e) mi-a scris — mi-au dat
mi-am luat — i-a invitat
mi-aţi spus — i-a rugat

f) l-am deschis
l-au citit
l-ai strigat

g) le-am cîntat — le-aţi cîntat
le-au cîntat — i-a dăruit
le-ai cîntat — i-a explicat

h) ţi-a arătat — ţi-ai luat
ţi-am arătat — ţi-am scris

Exerciţiul 59

Copiaţi textul şi scrieţi în locul punctelor verbele din paranteză.

Ştefan cel Mare ..... plaiurile Moldovei încă din copilărie. Îi plăcea ..... cu copiii răzeşilor. Toţi îi ..... Ştefăniţă sau Ştefănucă, şi ..... bucuria lor cînd ..... prin părţile Trotuşului. Mic, îndesat, sprinten şi ager nu-l putea nimeni întrece în aruncarea săgeţilor către ulii. ..... ochii albaştri, părul inelat. ..... şi zale uşoare şi nişte pinteni frumoşi."

Eusebiu Camilar — Stejarul din Borzeşti

(să se joace, era, îndrăgise, spuneau, venea, purta, avea.)

Scrierea verbelor care conţin consoană dublă „n" (nn)

Exerciţiul 60

Despărţiţi în silabe cuvintele :

înnoi — înnopta
înnora — înnămoli
înnoda

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 61

Puneți silaba „în" în fața cuvintelor de mai jos și formați cu ele verbe. Explicați cum se scriu aceste verbe :

nod — noapte
noroi — negru
nămol

Exercițiul 62

Scrieți după dictare următorul text :

NECAZURILE MARIOAREI

Pe trotuarul din fața casei Marioara sare coarda. La o mișcare greșită, coarda s-a înnodat. Marioara s-a supărat. Ea încearcă să o dezlege. Trebuie să se grăbească pentru că cerul s-a înnorat din nou.

După ploaia de dimineață, pe stradă erau multe bălți. Un șofer grăbit trece printr-o baltă de lîngă Marioara și o stropește.

Fetița e supărată. Nu știe ce să facă. Are coarda înnodată, iar ea e înnămolită. Rochița ei cea frumoasă s-a înnegrit.

EXERCIȚII RECAPITULATIVE

Exercițiul 63

Recunoașteți substantivele și verbele și formați cu ele propoziții :

a) „Cerul încărunți de nouri, vîntul începu a geme rece și a scutura casa cea mică din toate încheieturile căpriorilor ei. Șerpi roșii rupeau trăsnind poala neagră a nourilor, apele păreau că latră, numai tunetul cînta adînc, ca un prooroc al pierzării."

M. Eminescu — Făt-Frumos din lacrimă

b) „Miroase gardul viei a iarbă și a ploaie
A tras din nou furtuna cu pușca prin zăvoaie."

„Prin pînzele luminii zări-voi de departe
Și Argeșul și lumea deschisă ca o carte."

Ion Pillat — Calendarul viei

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 64

Citiți cu atenție cuvintele de mai jos și scrieți pe caiete numai substantivele. Construiți apoi propoziții cu substantivele scrise.

(pădure, cer, albastru, albăstrele, citește, scrie, noi, nai)

Exercițiul 65

Subliniați substantivele și adjectivele.

a) „Luna palidă trecea prin nourii suri ca o față limpede prin mijlocul unor vise tulburi și reci.

. . . . . .

Luna limpede înflorea ca o față de aur pe seninul cel adînc al cerului."

M. Eminescu — Făt-Frumos din lacrimă

b) „În crîngul plin de-a primăverii udă
podoabă verde și lumină crudă,
m-am dus să văd șopîrle și gîndaci
și să vorbesc cu tinerii copaci."

Magda Isanos — În crîng

c) „A venit primăvara cea veselă, cu ghioceii albi, cu brîndușele galbene și toporașii albaștri."

Eugen Jianu — Buburuza

Exercițiul 66

Recunoașteți substantivele și adjectivele. Folosiți-le în alte propoziții sau într-o compunere scurtă.

a) „Peste dealuri zgribulite
Peste țarini zdrențuite
A venit așa, deodată
Toamna cea întunecată."

George Topîrceanu — Balada unui greier mic

b) „Spre apusul de jăratic
Cu livezi scăldate-n aur
Trece-un nour singuratic
Alb și mare cît un taur."

George Topîrceanu — Aeroplanul

Scanned with OKEN Scanner

c) „Într-un cuptor mare, clădit pe patru pari groşi bătuţi în pămînt. Afară, sub cerul liber, se cocea pîinea neagră, pescărească..."

M. Sadoveanu — Popas

d) „În munţii cu creştetele sure, din albă inimă de stîncă
S-a plămădit în taină lacul şi din prăpastia adîncă..."

Octavian Goga — Iubirea mea

e) „Nemîngîiate flori bolnave
Voi, albi şi galbeni trandafiri
V-a scris o jalnică poveste
Ursita nenduratei firi."

Octavian Goga — Trandafiri

Exerciţiul 67

Recunoaşteţi substantivele, adjectivele şi verbele şi folosiţi-le într-o compunere scurtă cu titlul dat de autoarea versurilor.

„Un căţel de cauciuc
Mititel cît un papuc
Se-ntîlneşte la răscruce
C-un cogeamite dulău

Dar dulăul cel cuminte
Măsurîndu-l pe căţel,
Prizărit şi mărunţel
Îi arată doar un dinte."

Otilia Cazimir — O poveste c-un dulău

Exerciţiul 68

Recunoaşteţi substantivele, numeralele şi verbele şi folosiţi-le într-o compunere scurtă cu titlul dat de autoarea versurilor.

„În poiana cu arini
Unde-i locul mai ferit
Într-o zi s-au întîlnit
Două fete din vecini.

Scanned with OKEN Scanner

Catincuța paște-o turmă
(Trei mioare năpîrlite)
Iar Ileana ia din urmă
Șapte gîște potcovite."

Otilia Cazimir — Două fete din vecini

Exercițiul 69

Scrieți după dictare textele următoare și explicați ortografia.

a) „Moș Ion s-a dus la cal, s-a aplecat lîngă urechea lui și l-a întrebat tare, ca s-aud și eu :
— Măi Mocanu, de ce vrei s-apuci de cap pe Băiețel și să-l trînteșți în corlată ?"

M. Sadoveanu — Băiețel

b) Mama l-a privit pe Ciprian și l-a certat pentru că și-a murdărit ghetele (bocancii).

c) Moș Crăciun l-a mîngîiat pe Georgică și i-a dăruit o pereche de ghete cu patine.

d) Angela l-a invitat pe Virgil la ea să-i împrumute o carte.

e) Mircea i-a povestit lui Gheorghiță basmul Neghiniță. În timp ce-i povestea Gheorghiță i-a făcut portretul.

Exercițiul 70

Alcătuiți propoziții cu grupurile de cuvinte :

nea	ne-a...
neam	ne-am...
mie	mi-e...
ție	ți-e...
va	v-a...
ia	i-a...
mai	m-ai...

Exemplu : Nea Matei ne-a arătat primii fulgi de nea.

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 71

Recunoașteți verbele. Precizați cînd are loc acțiunea exprimată de fiecare verb.

a) „Au înflorit vișinii, cireșii și prunii ; se dezvelesc lăptoase și rozalbe, florile perilor și merilor. Lumina de aur a soarelui lucește blînd într-un colț pașnic de natură."

M. Sadoveanu — Privighetoarea

b) Bolta și-a cernit năframa
Ca o mamă întristată
Floarea soarelui pe cîmpuri
Pleacă fruntea-ngîndurată.

Zarea-și picură argintul
Pe ovezele de aur.
Ostenit din aripi bate
Ca un vis pribeag un graur."

Octavian Goga — Sara

c) „M-au bătut și ieri, oftă Lizuca ; m-au bătut și azi ; mă bat în fiecare zi..."

M. Sadoveanu — Dumbrava minunată

Exercițiul 72

Scrieți după dictare următoarele texte. Recunoașteți părțile de propoziție, arătați prin ce părți de vorbire sînt exprimate. Analizați fiecare parte de vorbire arătînd ce ați învățat în legătură cu ea. Ajutați-vă de schema următoare :

Părțile de vorbire
- Substantivul: felul, numărul, genul
- Adjectivul: acordul în gen și număr cu substantivul pe care-l lămurește
- Numeralul: care exprimă un număr; care exprimă ordinea obiectelor prin numărare
- Pronumele personal: persoana, numărul
- Verbul: numărul, persoana, timpul

Scanned with OKEN Scanner

a) „Amîndoi sîntem de-o mamă
De-o făptură şi de-o samă
Ca doi brazi într-o tulpină,
Ca doi ochi într-o lumină.

Şi să vadă sfîntul soare
Într-o zi de sărbătoare
Hora noastră cea frăţească
Pe cîmpia românească."

Vasile Alecsandri — Hora Unirii

b) „Uriaşii fagi cenuşii se înălţau în jurul nostru, drepţi ca brazii, din nestrămutatele desişuri..."

M. Sadoveanu — Toamna

c) „Din lut acolo am zidit
Din stuful des şi mare
Cetate mîndră la privit
Cu tunuri mari de tinichea
Cu zid împresurată."

M. Eminescu — Copii eram noi amîndoi

d) „Spre funduri de văi cu lacuri liniştite, spre culmi de dealuri (de unde vedeam pîclele orizontului), spre cîmpii largi, spre adîncile păduri cu frunzarele ruginite, ne mîna sufletul."

M. Sadoveanu — Toamna

e) „Cu penele lucioase şi cu ochii ca mărgelele negre, ne-au primit speriaţi cu o larmă de piuituri."

Cezar Petrescu — Cuibul de păsărele

f) „Ce urîtă e ploaia ! Ce tristă e toamna ! Ce pustie e lunca !"

Cezar Petrescu — Cuibul de păsărele

Exerciţiul 73

Grupaţi adjectivele şi verbele următoare după modelul dat.
tînăr, sărac, înalt, a îmbătrîni, a se îmbogăţi, a îmbuna, bătrîn, a întineri, bogat, a săraci, a înălţa, bun.

Adjective	Verbe
tînăr	a întineri

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 74

Din care adjective s-au format verbele :

a înnegri	negru
a limpezi	
a goli	
a murdări	
a mări	
a înroși	

Exercițiul 75

Formați verbe din adjectivele următoare :

Adjective	Verbe
dulce	a îndulci
cald	
rău	
rece	
curat	
amar	
adînc	
frumos	

Exercițiul 76

Grupați substantivele și verbele următoare după modelul dat.

lumină, s-a îmbolnăvit, prieten, înflorește, se înnoptează, luminează, boală, se împrietenește, floare, dușman, rodește, sînge, dușmănește, înfrunzește, rod, sîngerează, frunză, noapte.

Exemplu :	Substantive	Verbe
	lumină	luminează

Exercițiul 77

Din ce substantive s-au format verbele ?

Verbe	Substantive
a împăduri	pădure
a înlemni	
a prînzi	
a ierna	
a împînzi	
a înrăma	

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 78

Formați verbe din următoarele substantive :

Substantive	Verbe
dar	a dărui
șir	
loc	
car	
rînd	
piatră	

Exercițiul 79

Treceți la numărul plural substantivele următoare după modelul dat. Apoi formați propoziții cu ele.

copil	copii	copiii
fiu		
vizitiu		
scatiu		
barcagiu		
geamgiu		

Exercițiul 80

Adăugați substantivelor de mai jos adjective cu înțeles opus (contrar).

drum lung sau scurt	vară ..... sau .....
pîine	ceai
lapte	perie
iarnă	copac
copil	carte
casă	cer
om	cîntec
clasă	cîine

Exercițiul 81

Treceți la numărul plural adjectivele de mai jos. Apoi formați propoziții cu zece din ele.

argintiu—argintii	brumăriu
hazliu	albăstriu
viu	castaniu
zglobiu	arămiu

Scanned with OKEN Scanner

auriu	timpuriu
cenuşiu	durduliu
purpuriu	tuciuriu
azuriu	grijuliu

Exemplu : În pomul de Crăciun sînt globuri argintii.

Exerciţiul 82

Treceţi la timpul prezent, persoana II-a, numărul singular verbele următoare. Ce observaţi ?

a ţine, a şti, a scrie, a vveni, a întîrzia, a peria, a se mînia, a lua.

Exerciţiul 83

Scrieţi propoziţii în care să se găsească :

a) adjectivul nouă
pronumele nouă
numeralul nouă

b) adjectivul noi
pronumele noi

c) substantivul vii
adjectivul vii
verbul vii

Exerciţiul 84

Alcătuiţi cîte două propoziţii cu fiecare din cuvintele date, astfel încît să fie părţi de vorbire diferite :

poartă, sare, car, sapă, minte, perie, mînă, roade, gem, zi, cer.

Exemplu : Bunicul intră pe *poartă*.
Bunica *poartă* broboadă de lînă.

Exerciţiul 85

Construiţi o propoziţie dezvoltată în care să fie trei substantive :

— unul cu rol de subiect ;
— unul să ajute la formarea predicatului ;
— altul să aibă rol de parte secundară.

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 86

Căutați substantive cu înțeles opus acestora :
zi, lumină, prieten, bucurie, tinerețe, adîncime, curățenie, sărăcie, căldură, viață.

Exercițiul 87

Găsiți substantive cu înțeles asemănător acestora :
copac, pulbere, crîng, omăt, amic, pisică, unde, inamic, creangă, grădină, doctor, cărare, drum.

Exercițiul 88

Scrieți adjectivele cu înțeles asemănător acestora :
curajos, cenușiu, guralive, mîndru, harnică, deștept, rece, bucuros, ager, pofticios.

Exercițiul 89

Găsiți adjectivele cu înțeles opus acestora :
ușor, blînd, vrednic, tulbure, bolnav, subțire, slab, scund, scump, trist, nou, lung.

Exercițiul 90

Scrieți verbe cu înțeles opus acestora :
a veni, a rîde, a sui, a construi, a semăna, a repara, a coase, a vorbi, a se lumina, a face, a merge.

Exercițiul 91

Găsiți verbe cu înțeles asemănător acestora :
a sui, a sosi, a vorbi, a alerga, a certa, a agăța, a munci, a se îmblînzi, a azvîrli, a pricepe.

Exercițiul 92

Din substantivele date formați altele cu înțeles diferit.
stejar —stejăriș
brad
fag
lumină
stuf
papură

Scanned with OKEN Scanner

CONSTRUCȚII DE PROPOZIȚII DUPĂ SCHEME DATE

Exercițiul 93

Construiți propoziții simple după următoarele scheme:

a) S P ; Sxx P ; P Sxx.

b) $\frac{\text{S P}}{\text{s v}}$; $\frac{\text{S P}}{\text{s v+adj}}$; $\frac{\text{S P}}{\text{s v+s}}$; $\frac{\text{S P}}{\text{p v}}$; $\frac{\text{S P}}{\text{p v+s}}$;

$\frac{\text{S P}}{\text{p v+adj}}$; $\frac{\text{S P}}{\text{n v}}$; $\frac{\text{P}}{\text{v+adj s}}$.

Exercițiul 94

Construiți propoziții dezvoltate pe baza schemelor:

a) S A P ; P A S ; P S A ; A S P ; S P C ;

b) S A P C ; C P S A ; C P A S ; A S P C ; S P C C ;

c) Sxx A P C ; C P Sxxx A ; C P A Sxx ; A Sxxx P C ;

d) S A A P C ; A S A P C ; S A P C A ; A S A P C A ;

e) S A P C C C ; C A S A P C ; P C S A C A.

Exercițiul 95

Construiți propoziții dezvoltate pe baza schemelor propuse:

a) $\frac{\text{S A P}}{\text{s adj v}}$; $\frac{\text{A S P}}{\text{adj s v}}$; $\frac{\text{A S P}}{\text{n s v}}$; $\frac{\text{P A S}}{\text{v adj s}}$; $\frac{\text{P S A}}{\text{v s adj}}$;

b) $\frac{\text{S A P C}}{\text{s adj v s}}$; $\frac{\text{A S P C}}{\text{adj s v s}}$; $\frac{\text{C P S A}}{\text{s v s adj}}$; $\frac{\text{A S P C}}{\text{n s v s}}$;

c) $\frac{\text{A S A P C}}{\text{n s adj v s}}$; $\frac{\text{C P A S A}}{\text{s v n s adj}}$; $\frac{\text{C S A P C}}{\text{s v adj v s}}$;

$\frac{\text{C P C S A}}{\text{s v s s s}}$;

d) $\frac{\text{S P C A}}{\text{sss v s adj}}$; $\frac{\text{C P A S A}}{\text{p v n s adj}}$; $\frac{\text{C A P A A}}{\text{s adj v+s s adj}}$.

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 96

Construiți cîte o propoziție după fiecare formulă :

a) Atribut — numeral | Subiect — substantiv comun, nr. plural, gen masculin | Predicat — verb, timpul trecut, persoana a III-a, nr. plural

cuvînt de legătură | Complement — substantiv comun, nr. singular, gen neutru.

b) Subiect — substantiv comun, nr. singular, gen feminin | Atribut — adjectiv | cuvînt de legătură

Subiect — substantiv comun, nr. singular, gen feminin | Atribut — adjectiv | Predicat — verb, timpul prezent, persoana a III-a, nr. plural

cuvînt de legătură | Complement — substantiv comun, genul feminin, nr. singular.

c) Subiect — pronume personal, persoana a III-a, nr. singular | cuvînt de legătură | Subiect — pronume personal, persoana a III-a, nr. singular

Predicat — verb, timpul viitor, persoana a III-a, nr. plural | cuvînt de legătură | Complement — pronume personal, persoana I, nr. plural.

Scanned with OKEN Scanner

COMPUNERE

Exercițiul 1

Pentru următoarele adjective găsiți altele cu înțeles opus : bun, frumos, harnică, bogat, amar, fricos, bătrîn, mare, scund, lat, senin, gros, luminos, îndrăzneț, prietenos, umed, vorbăreț.

Exercițiul 2

Pentru următoarele verbe găsiți altele cu înțeles opus : a merge, a vorbi, a veni, a răsări, a se culca, a adormi, a rîde, a lega, a coborî, a se bucura, a se încălța, a încălzi, a pierde.

Exercițiul 3

Puneți alături de fiecare din următoarele substantive cel puțin trei însușiri care i se potrivesc :

soare
luna
zi
noapte
pădure
sat
oraș
iepure
urs
vulpe
om
elev
floare
casă

Exercițiul 4

Comparați următoarele acțiuni după modelul arătat :

soarele arde ca un cuptor
luna strălucește .....
calul aleargă .....
fetița vorbește .....
băiatul merge .....
iepurașul tremură. .....

Formulați propoziții alcătuite din cît mai multe cuvinte.
Exemplu: Pe cerul albastru soarele arde ca un cuptor încins.

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 5

Scrieți diferite enunțuri în care să folosiți și următoarele expresii :

despre iarnă
cerne norii de zăpadă ;
pardosește cerul cu mărgăritare ;
învelește pământul într-o mantie albă ;
bunica albă, încărcată de daruri ;

despre fulgul (fulgii) de nea
steluță mică și albă ;
floare mică și rotundă ;
o minune de-o secundă ;
alb ca spuma laptelui ;
strălucitor ca un diamant ;
fluturaș de argint ce zboară pe aripile nevăzute ale vîntului ;
plutsc în aer ca un roi de fluturi albi ;
se joacă de-a prinselea prin aer ;
cad din cer ca niște mărgăritare ;
ploaie de plăpînzi ghiocei strălucitori.

despre zăpadă
cojoc de omăt ;
covor moale și pufos ;
argint căzut din cer ;
cade puzderie măruntă și deasă ca făina la cernut ;

despre primăvară
aduce frumusețe, bucurie și voioșie ;
aduce veselie și miresme îmbătătoare.

despre soare
încălzește blînd ;
adună cojoacele și stinge sobele ;
revarsă căldură peste poiană ;
își scutură praful de aur în aer.

despre carte (cărți)
hrana minții și a sufletului ;
prietenul omului ;
ne învață multe lucruri folositoare ;
ne ajută să fim mai buni, mai drepți ;
este un prieten care nu te înșeală niciodată ;
te face să trăiești în alte locuri și în alte timpuri ;
aduce lumină în mintea omului ;

Scanned with OKEN Scanner

despre carte (cărți)	sînt transmise din generație în generație, ca dar pentru urmași ; prieteni statornici și siguri ; mîngîierea vieții ; dătătoare de liniște și înțelepciune ; profesori fără grai ; ca și prietenii, trebuie să fie bine alese ; sînt copiii minții.

Exercițiul 6

Alcătuiți propoziții cu fiecare din expresiile :

roiesc	albinele călăreți fulgi de nea stele gînduri
codrul	șoptește foșnește sună freamătă vorbește
în adîncul	apei privirii sufletului inimii veacurilor

Exercițiul 7

Comparați însușirile exprimate de următoarele cuvinte, după modelul dat :

a)	alb ca	laptele, neaua, varul
	roșu ca	.....
	negru ca	.....
	albastru ca	.....
	verde ca	.....
b)	iute ca	.....
	fricos ca	.....
	dulce ca	.....
	limpede ca	.....
	amar ca	.....
	subțire ca	.....

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 8

Alături de următoarele cuvinte, puneți altele care exprimă însușiri potrivite.

Comparați ceea ce exprimă aceste grupuri de cuvinte cu altele, după modelul dat :

rochie albastră	ca cerul
brad	.....
apă	.....
floare	.....
carte	.....

Exercițiul 9

Alături de următoarele cuvinte, puneți altele care exprimă acțiuni potrivite.

Comparați ceea ce exprimă grupurile de cuvinte formate cu altele, după modelul dat.

calul aleargă	ca fulgerul
elevul	.....
lacul	.....
părinții	.....
trenul	.....
rîul	.....
gospodinele	.....

Exercițiul 10

Înlocuiți enunțurile din partea stîngă a paginii cu altele, după modelul dat :

Luna se arată pe cer ca o regină a nopții	Regina nopții se arată pe cer
Stelele s-au aprins pe cer ca niște făclii.	.....
În fața turcilor apar moldovenii ca un zid de sulițe.	.....
Pe un deal răsare luna ca o vatră de jăratic.	.....
Ca un glob de aur luna **strălucea.**	.....
Pe mare plutesc vapoarele ca niște cetăți.	.....

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 11

Lîngă următoarele cuvinte puneți altele care să exprime acțiuni făcute de oameni.

Luna	merge să se culce
Zările	. . . . .
Înserarea	. . . . .
Umbra	. . . . .
Pădurea	. . . . .
Păsările	. . . . .

Exercițiul 12

Scrieți cinci propoziții în care să exagerați mărimea unor ființe sau lucruri.

(Exemplu — Turnul cetății se înalță pînă la cer.)

Exercițiul 13

Explicați următoarele expresii. Construiți cu ele propoziții sau folosiți-le în diferite enunțuri.

„somnul cel de moarte"
„croiește altă soartă"
clinchetul cristalin al clopoțelului ;
miresme de toamnă ;
ne rîd ochii de bucurie ;
cerul se înroșește la orizont ;
noaptea coboară încet ;
mama ne mîngîie duios ;
sătul de singurătate ;
apusul de jăratec ;
nour singuratic ;
livezi scăldate-n aur ;
văzduhul s-a-nnorat ;
plînsul clopotelor ;
glasul buciumului ;
steaua cea mîndră ;
steluțe mici și albe ;
fulgii pluteau în zbor legănat ;
cerul se oglindește ;
din ochi le ies scîntei ;
obrajii se aprind ;

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 14

Puneți în locul punctelor cuvintele din paranteză care arată acțiuni.

Peste deal ..... liniștea.
Cerul ..... pe neaua întinsă.
Soarele ..... deasupra tuturor.
Obrajii copiilor ..... de bucurie.
Săniuțele ..... fără oprire.
Copiii ..... de bucurie.
Înserarea ..... umbrele lungi către sat.
Coșurile fumegînde ale caselor ..... copii acasă.
Liniștea ..... peste sat.

(se așterne, domnește, cheamă, se oglindește, călătorește, trimite, se aprind, zboară, strigă)

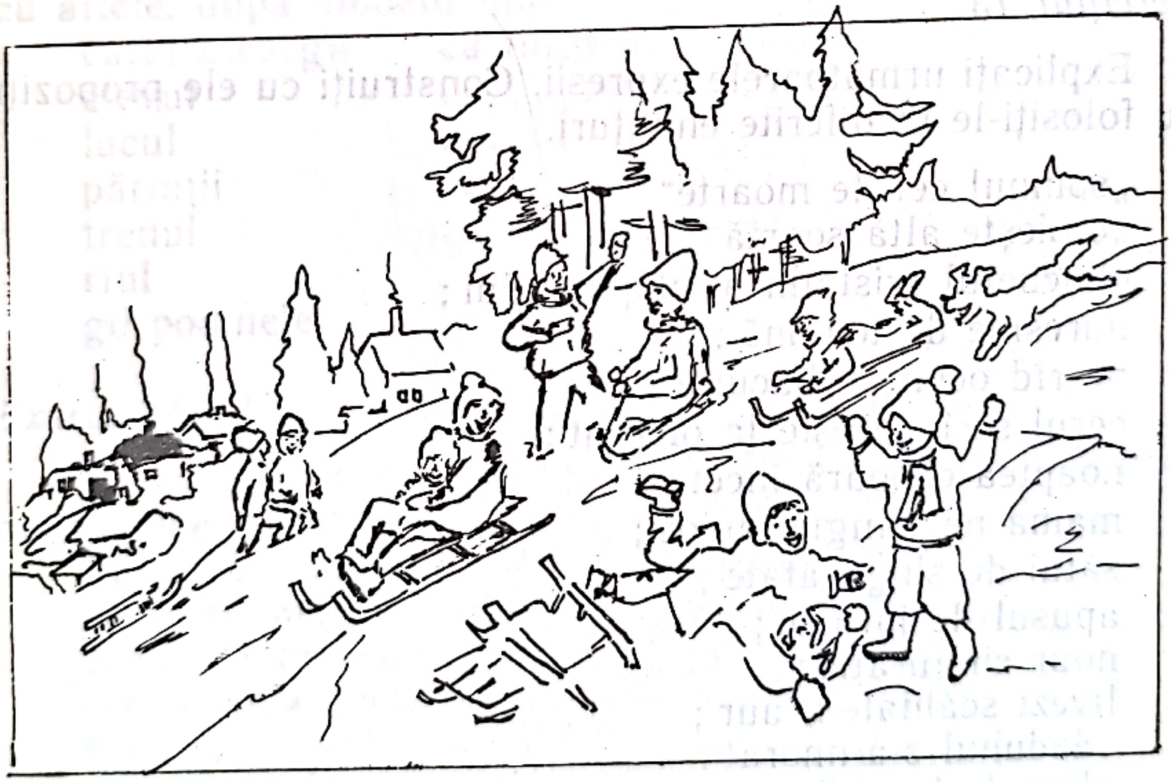

Exercițiul 15

Analizați ilustrația de mai sus.
Formulați propoziții în legătură cu ilustrația.
Puneți propozițiile într-o ordine firească.
Dați un titlu textului obținut.
Ce ați realizat ?

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 16

Citiți următorul plan de idei :

Doi copii au plecat în pădure.
Ei s-au întîlnit cu un urs.
Un copil s-a urcat în copac și altul s-a prefăcut mort.
Ursul a plecat.
Cei doi copii au avut de învățat din această întîmplare.

*

Observați că acest plan de idei este după o povestire citită de noi, care are ca titlu un proverb :

Recitiți planul de idei.
Dezvoltați fiecare idee în parte.
Faceți legăturile necesare între propozițiile obținute.
Dați un titlu textului.

Exercițiul 17

Faceți o compunere cu titlul „Cînd doi se ceartă, al treilea cîștigă", după următorul plan.

Doi copii au zărit într-un pom un măr mare și roșu.
Ei încearcă să-l doboare.
Cei doi copii se iau la ceartă.
O fetiță mănîncă mărul.

Exercițiul 18

Dezvoltați următorul plan de idei. Puneți titlul potrivit.

A început un nou anotimp.
Păsările călătoare au plecat spre țările calde.
Copacii se dezbracă de straiul lor.
Țăranii își adună roadele muncii.

Exercițiul 19

Citiți povestirea „Ursul păcălit de vulpe", de Ion Creangă.
Povestiți oral textul.
Repovestiți textul. Rețineți propozițiile care prezintă acțiunile cele mai importante.
Scrieți-le pe caiete.
Citiți textul realizat. Ce ați obținut ?
Stabiliți ideile din povestire pe care le-ați dezvoltat.
Ați obținut o compunere și planul de idei al acesteia.

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 20

Priviți imaginea. Coloraţi-o.
Alcătuiți o compunere după următorul plan :

FURTUNA

1. Vremea înainte de furtună. 2. Primele semne ale furtunii. 3. Desfășurarea furtunii. 4. După furtună.

Exercițiul 21

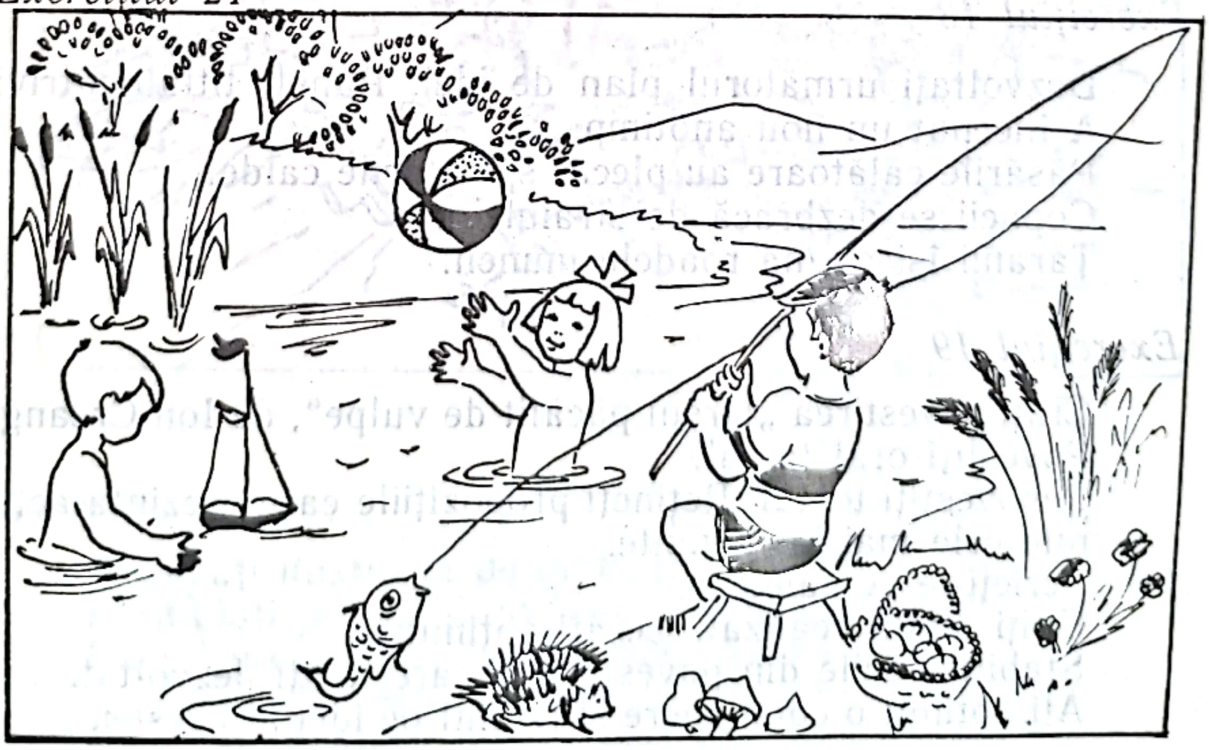

Scanned with OKEN Scanner

Priviţi imaginea. Dezvoltaţi fiecare idee din planul dat. Puneţi un titlu compunerii.

Introducere : Andrei, Mihai şi Cristina au hotărît să meargă la rîu.

Cuprins : Copiii au discutat mult cum să se joace.
Ei se distrează frumos.
Un arici s-a strecurat în coşul cu mere.

Încheiere : În drum spre casă, îşi spun impresiile.

Condiţii : — compunerea să cuprindă expresii frumoase ;
— să fie respectate cele trei părţi ale compunerii ;
— să se folosească dialogul ;
— acţiunile să se desfăşoare într-o ordine firească ;
— scrisul să fie corect şi citeţ.

Exerciţiul 22

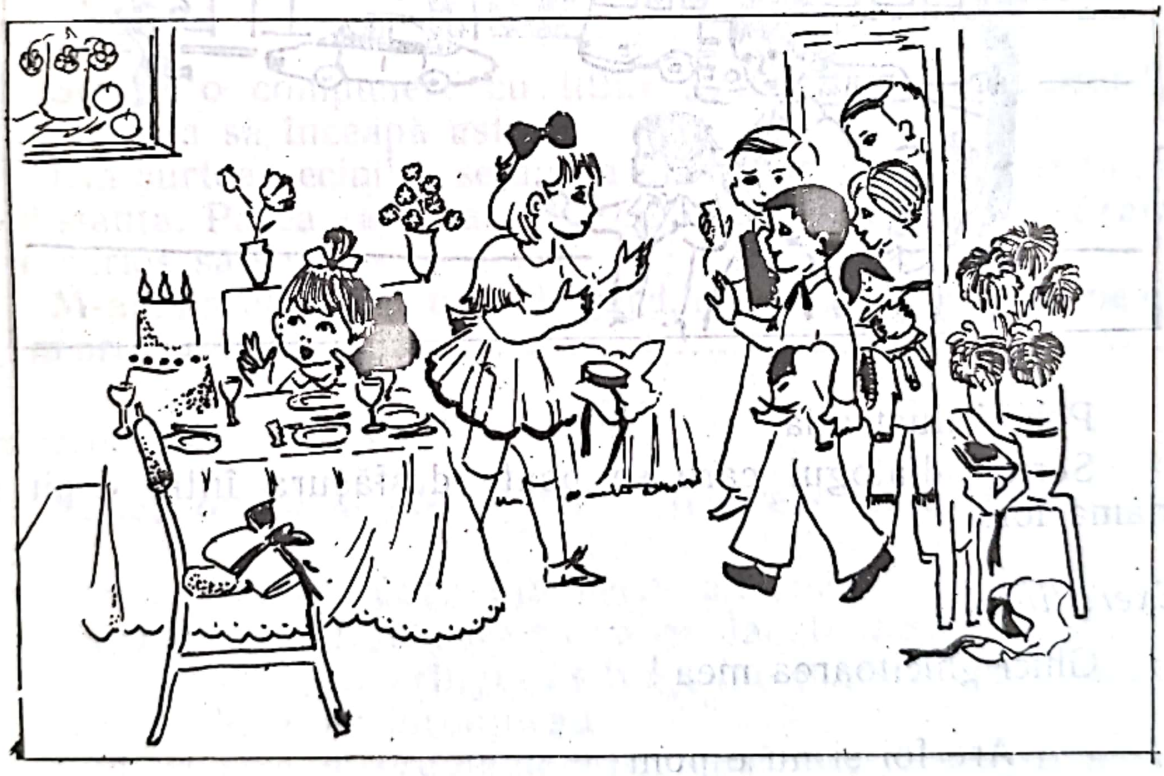

Priviţi ilustraţia.
Scrieţi o compunere cu titlul „De ziua Cristinei".
Înainte de a redacta compunerea, alcătuiţi planul de idei.

Condiţii : — ideile să fie sub formă de propoziţii care primesc la sfîrşit punct ;
— să fie respectate cele trei părţi ale compunerii ;
— compunerea să cuprindă cel puţin două comparaţii, iar un lucru despre care se vorbeşte să fie prezentat cu o mărime voit exagerată ;

Scanned with OKEN Scanner

— să se folosească dialogul ;
— acţiunile să se desfăşoare într-o ordine firească ;
— scrisul să fie corect şi citeţ.

Exerciţiul 23

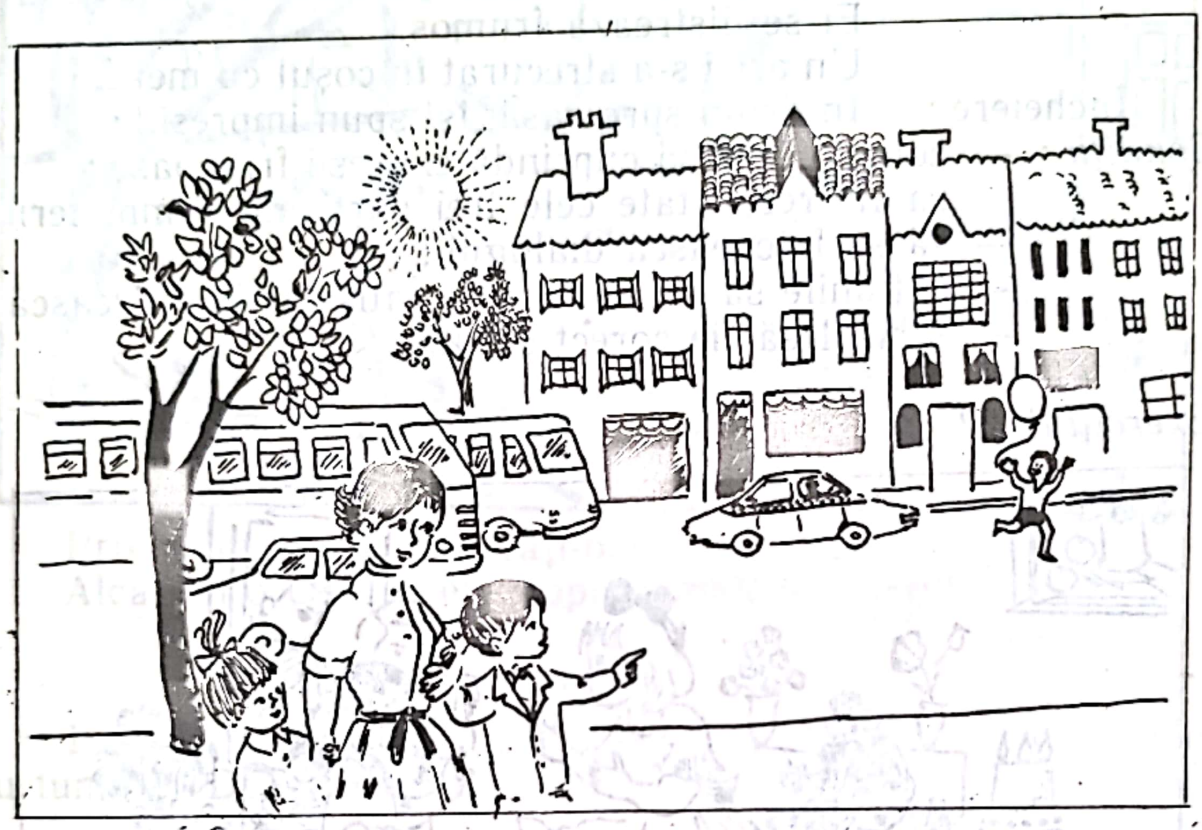

Priviţi ilustraţia.

Scrieţi dialogul care se poate desfăşura între copii şi mama lor.

Exerciţiul 24

Ghici ghicitoarea mea !

Are foi şi nu e pom
Îţi vorbeşte ca un om
Şi cu cît o foloseşti
Tot mai mult o îndrăgeşti.

Scrieţi o compunere cu titlul sugerat de ghicitoare.
Ajutaţi-vă de următoarele expresii :
— cartea este hrana minţii şi a sufletului ;
— cărţile dătătoare de linişte şi înţelepciune ne sînt mîngîierea vieţii ;

Scanned with OKEN Scanner

— cartea ne învaţă să iubim adevărul şi frumosul ;
— cărţile aduc lumină în mintea omului ;
— cărţile ajută oamenii să fie mai buni şi mai drepţi ;

Exerciţiul 25

Scrieţi o compunere despre iarnă cu următorul început :

Cu mantia argintie a sosit pe meleagurile noastre iarna. Ea a pus cuşme albe dealurilor şi a înveselit copiii. A pictat cerul cu nori de leşie şi a oprit soarele să privească pământul.

În continuare, dezvoltaţi următoarele idei :

Copiii s-au adunat la derdeluş.
Au început întrecerile cu sania.
În vîrful dealului apare un om de zăpadă.
Seara, copiii se întorc voioşi acasă.

Exerciţiul 26

Scrieţi o compunere cu titlul „Un prieten credincios". Compunerea să înceapă astfel :

Din curtea vecinilor se auzea un lătrat gros care te ţinea la distanţă. Părea să fie al unui cîine mare şi puternic. Eram tare curios să-l văd.

M-am apropiat încetişor de gard, m-am urcat cu grijă pe el şi am privit dincolo .....

Exerciţiul 27

Scrieţi o compunere cu titlul „Iepurele" şi cu următorul început :

Seara s-a lăsat peste întinderile adormite.

Luna îşi oglindeşte razele în apele lacului liniştit.

Ne plimbam prin crîngul de lîngă lac şi eram impresionaţi de frumuseţile ce ne înconjurau.

Liniştea este întreruptă de un zgomot uşor ce vine dintr-un tufiş. Un ghemotoc de blăniţă albă şi pufoasă apare în lumina lunii .....

Exerciţiul 28

Scrieţi o compunere cu titlul „Sosirea primăverii", care să înceapă astfel :

Sîntem în luna martie, prima lună a primăverii. Iarna nu se dă bătută. Cîţiva fulgi răzleţi se încumetă să străbată văz-

Scanned with OKEN Scanner

duhul. Ici, colo, pete mici de zăpadă aşteaptă să fie topite de razele calde ale soarelui. Primăvara şi-a trimis solii ----------

Condiţii : — compunerea să urmărească un plan de idei ;
— să fie respectate părţile compunerii ;
— să nu se folosească dialogul ;
— în compunere, să fie folosite expresiile :
„ghioceii timizi ies din pământ ca nişte sulițe“ ;
„ghioceii îşi înclină spre pământ gingaşii clopoţei “ ;
„pământul e un covor verde“ ;
„păsările îşi reversă trilurile“ ;
„florile sfioase, îmbrăcate în haine de sărbătoare“ ;

Exerciţiul 29

Scrieţi o compunere cu titlul :
„Ce ne povesteşte o rîndunică“.
Urmăriţi planul dat :
Primele semne ale primăverii
Sosirea păsărilor călătoare
Înfăţişarea satului la sosirea păsărilor călătoare
Povestea rîndunicii

Condiţii :

— încheierea compunerii să fie următoarea : „... A fost o călătorie lungă şi obositoare...

Şi rîndunica adormi cu căpşorul ei firav sub aripioară. Doarme fericită“.

— partea unde se prezintă „povestea rîndunicii“, să fie un dialog între copil şi o rîndunică abia întoarsă din ţările calde ;

— să fie respectate părţile compunerii ;

— în compunere să fie folosite expresiile : „fluturii se scaldă în culorile florilor“, gîzele torc în firele de iarbă“, „soarele călduţ mîngîie florile zîmbitoare“.

Exerciţiul 30

Scrieţi introducerea şi încheierea următoarei compuneri :

PICATURA DE PLOAIE

Introducere ----------

Cuprins : Deodată, o picătură de ploaie se opri pe geam. Priveam la ea cu uimire. Parcă-mi făcea semne. Şi... minune... se auzi un glas :

Scanned with OKEN Scanner

— Vrei să facem cunoştinţă ?
— Cine a vorbit ? întrebai eu uitîndu-mă în jur.
— Eu, picătura de ploaie.
— Tu poţi vorbi ?
— Da. Vrei să facem cunoştinţă ? Mă numesc Pic-Pic.
— Pe mine mă cheamă Cristina.
— Eşti la şcoală ?
— Da. Sînt în clasa a IV-a.
— Ce faceţi voi la şcoală ?
— Învăţăm.
— Ce învăţaţi ?
— Multe lucruri frumoase. Învăţăm şi despre voi, picăturile de ploaie.
— Ce învăţaţi despre noi ?

Cînd mă pregăteam să-i răspund, pe geam au apărut şi alte picături.

Se aud mai multe glasuri :
— Pic-Pic, hai cu noi să udăm florile !
— Pic-Pic, hai cu noi la fîntînă !
— Pic-Pic ! Pic-Pic !

Picătura de ploaie îmi şopteşte :
— Îmi pare rău, nu mai pot rămîne ! La revedere !
— La revedere ! îi răspunsei eu.

Încheiere ----------

(Cuprinsul se dictează)

Exerciţiul 31

Scrieţi o compunere cu titilul „Steluţe de nea“, în care să folosiţi expresiile : „roi uşor de fluturi“, „floare mică şi rotundă, o minune de-o secundă“, „covor moale şi pufos“, „iarna, vrăjitoarea cea căruntă“, fulgul abia s-a născut şi vîntul l-a luat să-i arate lumea“.

Condiţii :

— în compunere să fie dialog ;
— să se respecte părţile compunerii ;
— compunerea să dezvolte un plan de idei ;
— să cuprindă cel puţin patru ortograme.

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 32

Scrieți o compunere cu titlul "Bradul", în care să folosiți expresiile :

„crenguțe verzi, cu țepi ca de arici" ; „beteală strălucitoare" ; „artificiile luminează feeric" ; „globulețe argintii".

O CĂLĂTORIE ÎN LUMEA FLORILOR

Într-o frumoasă seară de primăvară, am citit despre viața florilor. Parcă mă simțeam în marea de culori și miresme îmbătătoare.

Încet, încet, somnul m-a furat fără să pot părăsi lumea minunată a florilor. În vis, m-am simțit luat de mînă de un ghiocel și plimbat pe malul unui lac. Privind în oglinda lui strălucitoare, m-am văzut ca floarea de liliac.

Ghiocelul m-a condus în împărăția florilor. La poartă, ne-au primit toporașii îmbrăcați în frumoase straie de sărbătoare. Dincolo de zidul cetății am rămas uimit de atîta parfum, gingășie și culoare. Erau sute de panseluțe, ghiocei, garoafe, lalele, brîndușe, narcise, lăcrămioare, nu-mă-uita.

Toate florile participau la o paradă a eleganței, paradă condusă de o frumoasă regină a florilor, regina nopții.

Aici, purtat de prietenul meu, ghiocelul, am văzut cît de minunată e viața florilor și cîte bucurii ne pot face cu frumusețea lor.

După paradă, am luat parte la dansul florilor, unde strălucirea costumelor se împletea fericit cu eleganța dansului.

Amețit de vîltoarea mișcărilor, abia am auzit un clopoțel sunînd aproape de mine. Am crezut că-i ghiocelul, dar m-am înșelat. Era ceasul meu deșteptător, care mă anunța că a sosit dimineața.

Lumea de basm a florilor s-a împrăștiat ca orice vis frumos.

Exercițiul 33

Redactați și voi o compunere asemănătoare.

Condiții :

— compunerea să se refere la o călătorie imaginară ;
— compunerea poate fi cu sau fără dialog ;
— acțiunile prezentate să se desfășoare într-o ordine firească ;
— să se respecte părțile compunerii ;
— să fie legătură între titlu și conținutul compunerii ;
— exprimarea să fie clară și presărată cu expresii frumoase.

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 34

Scrieți o compunere cu titlul „Toamna în pădure", avînd ca model compunerea de mai jos făcută de un coleg al vostru.

TOAMNA ÎN PĂDURE

Cu mantia ei ruginie a sosit în pădure toamna. Copacii au primit veșmîntul de aramă. Soarele mîngîie cu razele lui călduțe frunzele tot mai rare.

Sus pe creste s-a așternut zăpada proaspătă și sclipitoare. Deși cerul este senin, o adiere rece înfioară crengile copacilor.

Dimineața, un covor albicios acoperă iarba poienilor și covoarele arămii ale copacilor. Bruma apleacă florile gingașe spre iarba ofilită.

Îngrijorate, animalele pădurii aleargă spre culcușurile lor. Veverițele vesele au adunat alune rotunde cu miezul dulce. Gîze plăpînde, amorțite de frig caută adăpost sub stratul gros de frunze uscate care acoperă pămîntul ca un covor. Ursul se pregătește pentru somnul lung de iarnă. Doar ciocănitoarea bate fără odihnă în coaja copacilor: „Cioc! Cioc! Cioc!"

Noaptea se lasă molcom peste pădure, ca o pînză întunecată. Rînd pe rînd răsar stele argintii. În pădure e liniște.

Exercițiul 35

Descrieți o noapte de toamnă, iarnă, primăvară sau vară.

Iată cum a realizat scriitorul Liviu Rebreanu tabloul unei nopți de toamnă, așa cum a văzut-o el. cu ochii unui artist, în culorile ei întunecate, cu atmosfera ei apăsătoare:

„Noaptea era neagră și mohorîtă, noapte de toamnă tristă și înăbușitoare.

Nori groși, plumburii, măturînd crestele dealurilor, învolburîndu-se în văzduh și limpezindu-se ca niște năpraznici, porniți parcă să-nghită dintr-o sorbire satul. Porni prin grădini dîrdîind de frig, cu niște glasuri plîngătoare și istovite".

Liviu Rebreanu — Ion

Înainte de a trece la redactarea compunerii:

— priviți și analizați ilustrații care înfățișează momentul respectiv;

— căutați sau construiți expresii frumoase referitoare la momentul ce urmează să-l descrieți;

— întocmiți planul de idei;

— dezvoltați oral fiecare idee.

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 36

Descrieți un răsărit de soare care v-a impresionat foarte mult.

Iată cum descrie scriitorul Alexandru Vlahuță acest moment :

„Se crapă de ziuă. Negurile Dunării împiedică vederea valurilor. Privirile ostenesc căutînd în deșert un punct de sprijin. Dincolo de răsărit un țanc se aprinde și-n juru-i se desface-un rotocol de lumină alburie. Ceața se rupe-n poale argintii. Încet, de o parte și de alta, se dezvăluesc malurile plecate sub păduri de sălcii".

Exercițiul 37

Descrieți un colț din natură care v-a plăcut mai mult.

Iată cum descrie un colț din natură o colegă de-a voastră : „Lumina palidă a dimineții a învăluit pădurea.

Triluri slabe, cristaline au dat de veste că s-au întors păsările călătoare.

Animalele pădurii și-au început viața obișnuită. Veverița a ieșit din scorbură și a început să ronțăie din ultimele alune. Vulpea a pornit la vînat, Lupul cel slab și flămînd își face apariția, iar vulturul pleșuv se rotește deasupra covorului de crengi ale copacilor. Un iepuraș ca un ghemotoc de puf se dă tumba pe petele albe ale poienii. Se joacă urecheatul, deși mîncarea e pe sfîrșite !

Colții verzi și timizi ai ghioceilor au răzbătut ici și colo printre frunzele uscate. Dornici de viață, ei vestesc sosirea primăverii.

Exercițiul 38

Descrieți anotimpul preferat. Vă puteți ajuta de expresiile :

Vara

— vara a pictat cu un verde puternic toată pădurea ;
— a acoperit pășunile și munții cu verdeață ;
— pentru rîuri și lacuri a ales un albastru strălucitor și transparent ;
— în copaci a atîrnat mere și pere rumene ;
— pe sub copaci a pus multe și felurite ciuperci ;
— a acoperit cu aur greu spicele de grîu și secară ;
— a cosit iarba grasă din luncă, iar florile de cîmp s-au culcat în căpițele de fîn parfumat ;

Scanned with OKEN Scanner

Toamna

— mestecenii şi arţarii i-a acoperit cu galben de lămîie ;
— a rumenit frunzele plopilor tremurători ;
— frunzişul plopilor s-a făcut roşu strălucitor ;
— stejarul bătrîn şi gros a fost îmbrăcat într-o platoşă de aramă ;
— copacii i-a împodobit în veşmînt galben şi roşu ;
— brazii şi pinii au rămas verzi ;
— a strîns de pe ogoare grînele aurii ;
— pe cer au apărut stoluri de păsări călătoare ;
— ursului i-a făcut aşternut din frunze uscate ;
— pe veveriţă a învăţat-o să adune în scorbură alune coapte ;
— a acoperit cerul cu nori cenuşii ;
— a spălat frunzele cu ploaia rece ;
— pe firul de telegraf a aşezat, ca nişte mărgele pe aţă, şirul ultimelor rîndunele călătoare ;
— ultimele frunze de mesteacăn străluceau pe crengile goale ca nişte monezi de aur.

Iarna

— a aşternut pe cer nori cenuşii ;
— a acoperit pămîntul cu zăpadă albă şi pufoasă ;
— luncile şi cîmpiile s-au făcute albe ca laptele ;
— rîul s-a acoperit cu o pojghiţă subţire şi a adormit ca în poveşti ;
— încălţată în pîslari moi, iarna a pornit prin munţi şi văi ;
— a îmbrăcat pinii şi brazii cu cojoace grele de zăpadă ;
— a pus crengilor mănuşi de puf.

Primăvara

— în pădure a împrăştiat primii ghiocei ;
— a înverzit iarba ;
— gîzele au ieşit din ascunzători ;
— primele albine şi primii fluturi zboară din floare-n floare ;
— păsările îşi meşteresc cuiburi mici şi primitoare ;
— soarele s-a arătat de după un norişor albăstrui şi a început să se minuneze.

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 39

Descrieți animalul preferat. Iată o asemenea descriere a unui coleg de-al vostru :

IEPURELE

Mă plimbam împreună cu tata prin crîngul de lîngă lac și eram impresionați de farmecul ce ne înconjura.

Deodată, dintr-un tufiș, a sărit un ghemotoc de blăniță albă și pufoasă. Era un iepuraș. Am încremenit de teamă să nu-l speriem.

Avea un cap mic și gingaș, cu doi ochișori vioi și speriați, urechile lungi și ciulite. Se sprijinea pe lăbuțele scurte din față, gata oricînd să țîșnească la cel mai mic foșnet. Labele din spate erau lungi și puternice pentru a-l ajuta să sară. Cu urechile ciulite, atent la orice mișcare, s-a îndreptat spre un copăcel și a început să roadă coaja tînără și mustoasă.

Îmi place iepurașul pentru că este un animal gingaș și drăgălaș.

Scanned with OKEN Scanner

CUPRINS

CUNOȘTINȚE DE LIMBA ROMÂNĂ
(clasa a II-a)

Semnele de punctuație 5
Propoziția 9
Silaba. Despărțirea cuvintelor în silabe 10
Scrierea lui „m“ înainte de „b“ și „p“ 13
Scrierea cuvintelor care conțin vocale sau consoane duble 15
Ortografie 17
Sunetul. Litera. Vocalele și consoanele 20
Grupurile de litere 24

GRAMATICA. ORTOGRAFIE. PUNCTUAȚIE
(clasa a III-a)

Folosirea semnelor de punctuație 28
Propoziția 32
Părțile de propoziție 32
Subiectul 32
Predicatul 35
Propoziția simplă și propoziția dezvoltată 38
Părțile de vorbire 42
Substantivul 42
Scrierea substantivelor care conțin pe „m“ înainte de „b“ și „p“ 48
Scrierea substantivelor care conțin grupul de litere „ea“ . . 49
Scrierea substantivelor care conțin grupul de litere „ia“ . . 49
Scrierea substantivelor care conțin grupul de litere „ie“ . . 50
Scrierea substantivelor care conțin grupul de litere „oa“ . . 50
Adjectivul 51
Pronumele 56
Numeralul 59
Verbul 61
Exerciții recapitulative 65

Scanned with OKEN Scanner

GRAMATICA. ORTOGRAFIE. PUNCTUAȚIE
(clasa a IV-a)

Propoziția 67
Părțile principale de propoziție 68
Predicatul 68
Subiectul 71
Părțile secundare de propoziție 75
Atributul 77
Complementul 78
Părțile de vorbire 79
Substantivul 79
Scrierea substantivelor care conțin vocale sau consoane duble 83
Adjectivul 83
Numeralul 87
Pronumele 90
Verbul 91
Scrierea verbelor care conțin consoana dublă „nn“ . . . 94
Exerciții recapitulative 95
Construcții de propoziții după scheme date 105
Compunere 107

Scanned with OKEN Scanner

Românimea cît trăieşte
Graiul nu şi-l va lăsa ;
Să vorbim dar româneşte (...)

B. P. Haşdeu — Să vorbim româneşte

Limba românească e la sine acasă
o împărătească bogată...

Mihai Eminescu

Scanned with OKEN Scanner

Redactor : ANDREEA BOGDANA PETRICĂ
Tehnoredactor : AUREL BUDNIC

Bun de tipar : 29.III.1991.
Format : 16/70×100. Coli de tipar : 8.

I. P. Bucureştii Noi
Comanda nr. 248

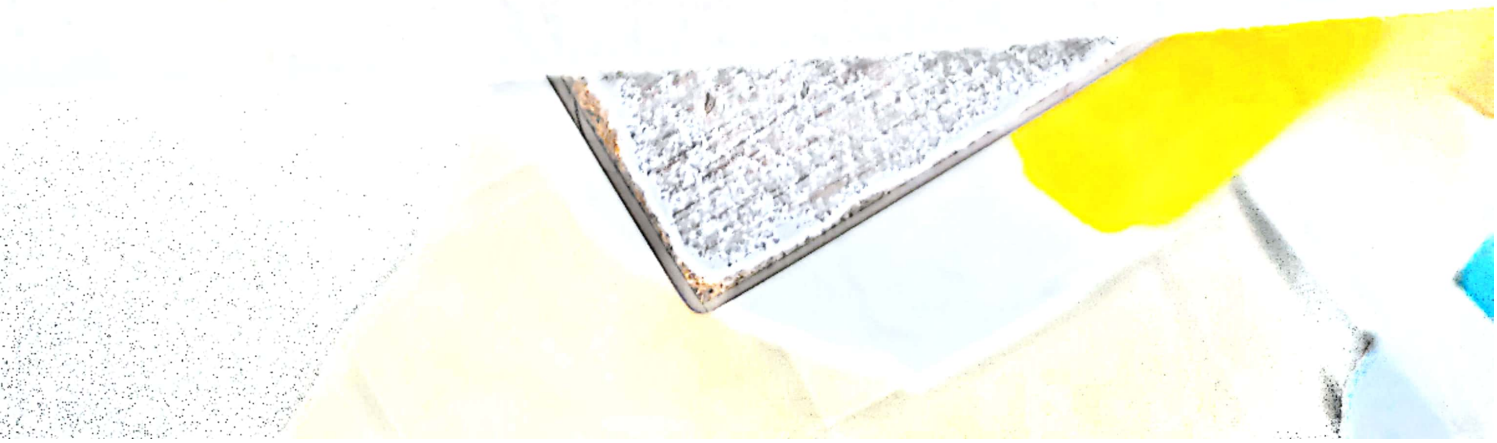

Scanned with OKEN Scanner

În aceeași colecție

au apărut:

I. PETRICĂ, V. ȘTEFĂNESCU, Probleme de aritmetică pentru clasele I–VI
I. PETRICĂ, Probleme de geometrie pentru gimnaziu
I. PETRICĂ, Teste de matematică pentru concursul de admitere în liceu
C. ȘTEFAN, Probleme propuse la olimpiadele de matematică pentru gimnaziu
I. PETRICĂ, C. ȘTEFAN, C. ALEXE, Probleme de matematică pentru gimnaziu

COLECȚIA GIMNASIUM

În pregătire o nouă colecție «LICEU»

în care vor apărea:

I. PETRICĂ, I. LAZĂR, Probleme de algebră pentru clasele IX–XII
I. PETRICĂ, Analiză matematică pentru clasele XI–XII

NOU

A apărut „Gazeta de informatică", publicație lunară pentru elevi (II–XII) și profesori

Va apărea

AL. METEA, SERGIU DRINCU, Modele și teste rezolvate de analiză gramaticală pentru admiterea în licee și învățământul superior

ISBN 973-9116-03-5

Lei 125

Scanned with OKEN Scanner